

Вінниччина медична - 2025

календар знаменних і пам'ятних дат

2025

**Вінницький національний медичний університет
ім. М. І. Пирогова
Наукова бібліотека імені Гордія Палія**

Вінниччина медична – 2025

Календар знаменних і пам'ятних дат

Вінниця, 2024

УДК 61(091)+908](477.44)(059)

В 48

Укладачі:

Юрчишина О. А., завідувачка сектору краєзнавчих видань
Кокус В. В., головний бібліотекар

Редакторка Сухарева Л. В.

Відповідальна за випуск Кравчук Н. М., директорка
наукової бібліотеки

Вінниччина медична – 2025 : календар
В 48 знаменних і пам'ятних дат / уклад. О. А. Юрчишина,
В. В. Кокус ; ред. Л. В. Сухарева ; відп. за вип.
Н. М. Кравчук. – Вінниця, 2024. – 132 с.

У виданні зібрано і систематизовано матеріали про ювілярів 2025 року – видатних медиків, професорів, докторів наук, заслужених лікарів та про заклади охорони здоров'я Вінниччини. Календар адресовано науковцям, студентам, бібліотечним працівникам, широкому загалу читачів, які цікавляться історією медицини рідного краю.

УДК 61(091)+908](477.44)(059)

ПЕРЕДМОВА

*В серці кожного українця повинна бути його почуттєва
Україна, заселена посталями і почуваннями*
Липа Ю. І.

Календар «Вінниччина медична – 2025» висвітлює яскраві постаті діячів медичної галузі Вінниччини та фахівців суміжних з медициною наук – знані й маловідомі для широкого загалу імена тих, хто зробив вагомий внесок у розвиток медицини краю та України, хто в різні часи рятував людські життя, хто із лікарським саквоюжем в руках виборював для України незалежність. Має місце також інформація про знаменні й трагічні події в історії медицини Вінниччини; про ювілеї лікувальних закладів тощо. Всі дати (у міру можливості) подано за новим стилем.

Календар доповнюють іменний покажчик ювілярів та перелік Всесвітніх днів і професійних свят 2025 р., пов'язаних з медичною та фармацевтичною галузями. Сторінки календаря супроводжують поезії сучасних авторів Вінниччини та України.

Видання обмежується тією інформацією, яку можна було відшукати в друкованих та інтернет-джерелах і не претендує на вичерпність. Відбір документів закінчено станом на 23 вересня 2024 р. Зауваження, уточнення, доповнення та пропозиції до поданих матеріалів будуть прийняті з вдячністю.

Сподіваємось, видання зацікавить усіх небайдужих до історії університету та медицини Вінниччини, зокрема дослідників історії медичного життя нашого краю.

Січень

***

*Боролись ми. Боролись наші предки.
Вже наших втрат неміряне число.
А знов свободу починай з абетки.
А знову скрізь те саме, що й було.*

Ліна Костенко

МАНАЧИН Анатолій Степанович

02.01.1940

85 років від дня народження

Заслужений лікар України, перший головний лікар Вінницького обласного клінічного медичного реабілітаційного центру ветеранів війни та радіаційного захисту населення.

Закінчив Одеське медичне училище, санітарно-гігієнічний факультет Київського медичного інституту (1968).

Працював лікарем у Кіровоградській і Вінницькій міських санітарно-епідемічних станціях, завідувачем Вінницького обласного відділу охорони здоров'я (1988–1992). З 1992 р. був головним лікарем Вінницької лікарні № 2, на базі якої у 1996 р. було створено Вінницький обласний спеціалізований клінічний диспансер радіаційного захисту населення (нині – Вінницький обласний клінічний медичний реабілітаційний центр ветеранів війни та радіаційного захисту населення). А. С. Маначин став першим головним лікарем диспансеру і працював на цій посаді впродовж 1996–2008 рр.

Література

1. Анатолій Маначин // Лікарі Вінниччини / О. М. Голяченко. – Вид. 2-ге, випр. – Тернопіль, 2004. – С. 91–92 : фот.

2. Маначин А. Центр, який допомагає: так називають обласний диспансер радіаційного захисту населення / А. Маначин ; розмову вів Д. Пічкур // Вінниччина. – 2000. – 26 квіт. – (Спец. вип. газ. «Хочу все знати»).

3. Огородник М. Найголовніший пріоритет : [про створення в Вінниц. обл. спеціаліз. диспансеру радіац. захисту населення та його голов. лікаря А. Маначина] / М. Огородник // Вісник Чорнобиля. – 1999. – 6 листоп. – С. 6 : кольор. фот.

ГОНЧАРУК Євген Гнатович

07.01.1930 – 19.04.2004

95 років від дня народження

Гігієніст, доктор медичних наук (1968), професор (1969), академік НАНУ (1992), АПНУ (1992), АМНУ (1993), Польської академії медицини (1997), Всесвітньої академії медицини ім. А. Швейцера (1999). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990).

Народився в с. Великий Острожок, нині Хмільницького р-ну Вінницької обл. У 1954 р. закінчив з відзнакою Київський медичний інститут (нині Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця).

Працював у Тернопільському медичному інституті (1957–1961 рр.). З 1961 р. – в Київському медичному інституті: завідувач кафедри комунальної гігієни та екології людини (з 1968 р.), водночас декан санітарно-гігієнічного факультету (1969–1979), ректор (1984–2004).

Вивчав питання санітарної охорони ґрунту, підземних джерел господарсько-питного водопостачання, малих річок від побутових і промислових стічних вод; очистки і знезаражування стічних вод; впливу факторів довкілля на здоров'я населення. Розробив теоретичні основи й описав закономірності біологічної очистки стічних вод у глибоких

шарах ґрунту на спорудах підземної фільтрації, обґрунтував зони санітарної охорони підземних джерел господарсько-питного водопостачання населення. Автор теорії і методології гігієнічного нормування екзогенних хімічних речовин у ґрунті. Дослідив механізм гострого отруєння людини пестицидами на сільськогосподарських полях та запропонував профілактичні заходи його попередження.

Двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1997, 2002), кавалер Золотої медалі ім. А. Швейцера Польської академії медицини (1997), почесний ректор Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Нагороджений орденами «За заслуги» 3-го (1996) та 2-го (2001) ступенів, князя Ярослава Мудрого 5-го ступеню (2000), Міжнародною золотою зіркою «Merit for Medicine» (1998), ін. державними нагородами СРСР.

На стінах корпусу санітарно-гігієнічного факультету Національного медичного університету та будинку, в якому мешкав Є. Г. Гончарук, відкрито меморіальні дошки.

Література

1. Академік Євген Гнатович Гончарук – вчений, педагог, людина (до 75-річчя від дня народження) / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, В. Г. Бардов [та ін.] // Наук. вісн. Нац. мед. ун-ту імені О. О. Богомольця. – 2004. – № 1/2. – С. 136–141.

2. Академік Євген Гнатович Гончарук – людина, вчений, педагог / В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, С. І. Гаркавий, В. Г. Бардов // Довкілля та здоров'я. – 2010. – № 4. – С. 67–72.

3. Виленский Ю. Академик Евгений Игнатьевич Гончарук. Повесть о жизни / Ю. Виленский, С. Гаркавий, А. Прокопович ; под ред. В. Бардова. – Винница : Новая книга, 2005. – 167 с.

4. Гаркавий С. І. Гончарук Євген Гнатович / С. І. Гаркавий // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 6 : Го – Гю. – С. 170 : портр.

ВОЛЯНСЬКИЙ Валерій Юхимович

17.01.1940 – 22.09.2005

85 років від дня народження

Невропатолог, доктор медичних наук (1995), професор (2000).

Народився в м. Могилів-Подільський Вінницької обл. Закінчив Одеський медичний інститут (1965). Працював лікарем.

З 1968 р. – в Одеському медичному університеті. З 1997 р. – професор; упродовж 1991–1994 рр. –

невропатолог Одеського обласного

психоневрологічного диспансеру; за сумісництвом з 2000 р. – завідувач відділу неврології Українського НДІ морської медицини (м. Одеса).

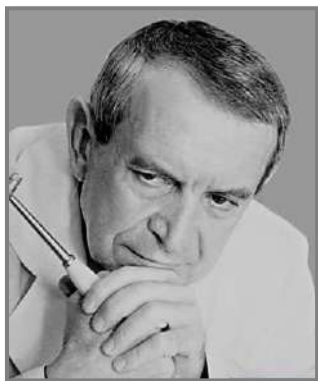
Досліджував нейровегетативні проблеми адаптації людини до сучасних екологічних умов; клінічні різновиди патології вегетативної нервової системи та особливості їх лікування; фармакодинаміку нових медикаментозних засобів та методи їх застосування.

Похований на Таїровському цвинтарі в м. Одеса.

Література

1. Волянський Валерій Юхимович // Українські лікарі : біобібліогр. довід. / Я. Ганіткевич, П. Пундій. – Львів, 2008. – Кн. 3 : Учасники національно-визвольної боротьби та українського державотворення, репресовані та реабілітовані лікарі України. – С. 39–40 : портр.

2. Лобенко А. О. Волянський Валерій Юхимович / А. О. Лобенко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 5 : Вод – Гн. – С. 147 : портр.

3. 75 років від дня народження Валерія Юхимовича Волянського // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2015 року : хронол. довід. / уклад. О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко. – Вінниця, 2014. – С. 25.

ВАСЮТИНСЬКИЙ Вадим Олександрович **21.01.1955**

70 років від дня народження

Психолог, доктор психологічних наук (2005), професор (2008).

Народився в с. Серебря Могилів-Подільського р-ну Вінницької обл. Закінчив Київський університет (1977).

Працював лікарем, згодом – у Львівському університеті (1980–1985); Київському педагогічному інституті іноземних мов (1992–1993); старший науковий співробітник Інституту психології НАПНУ (1993–1994); з 1994 р. – в Інституті соціальної та політичної психології НАПНУ (обидва – м. Київ); з 2007 р. – завідувач лабораторії психології мас та спільнот, водночас – професор кафедри соціальної психології та психології розвитку Київського університету.

Досліджує теоретико-методологічні проблеми соціальної психології, психологію влади, психологію масової свідомості та поведінки.

Член Товариства психологів України (з 1989), Асоціації політичних психологів України (з 1995 р.), Української спілки психотерапевтів (з 2000 р.), Української асоціації

організаційних психологів і психологів праці (з 2002 р.), Польської асоціації соціальної психології (з 2011 р.).

Нагороджений цінним подарунком Президента України (2005), медаллю «Ушинський К. Д.» НАПН України (2014).

Література

1. Болтівець С. І. Васютинський Вадим Олександрович / С. І. Болтівець // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8 : Дл – Дя. Додаток А – Г. – С. 683 : портр.

БУДКЕВИЧ Григорій Якович

24.01.1900 – 27.04.1964

125 років від дня народження

Хірург, акушер-гінеколог, заслужений лікар УРСР (1959).

Народився в с. Кальник, нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. Закінчив Миколаївську морську фельдшерську школу (1918), Київський державний медичний інститут (1927).

Працював у різних установах охорони здоров'я Вінницької області: в Чечельницькому,

Томашпільському, Ямпільському, Бершадському районах (1934–1939; 1945–1962).

Завідувач хірургічного відділення (1962–1964) Бершадської районної лікарні. Започаткував у лікарні проведення профілактичних днів і оглядів, тижневиків боротьби із раком та туберкульозом.

Учасник Другої світової війни. Був делегатом 8-го з'їзду хірургів України від Вінницької обл. (1952).

Нагороджений орденами Червоної Зірки, Трудового Червоного Прапора, медалями «За бойові заслуги» (1942), подякою МОЗ УРСР (1957) та ін. державними нагородами.

Іменем Г. Я. Будкевича названа вулиця, де знаходиться Бершадська окружна лікарня інтенсивного лікування; на корпусі колишнього хірургічного відділення встановлена меморіальна дошка.

Література

1. Будкевич Григорій Якович : біобібліогр. покажч. : до 120-ї річниці від дня народж. / Вінниц. обл. наук. мед. б-ка ; уклад.: Ю. В. Виноградська, О. Є. Гаєвик ; ред. Г. В. Берладин. – Вінниця, 2020. – 34 с. : іл., фот., портр. – (Охорона здоров'я Вінниччини в особах ; вип. 3).

2. Згадаймо лікаря Будкевича // Вінниччина медична. – 2015. – Лют. (№ 2). – С. 8 : фот.

3. Німчук Л. Згадаймо лікаря Григорія Будкевича / Л. Німчук // Бершадський край. – 2015. – 23 січ. : фот.

4. Німчук Л. Він рятував людей : [про лікаря Г. Я. Будкевича] / Л. Німчук // Бершадський край. – 2006. – 22 квіт.

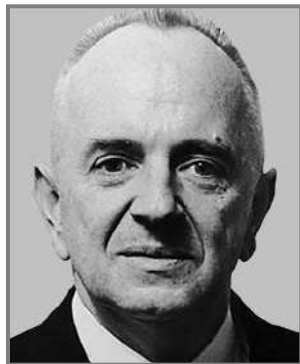
ДОБРЖАНСЬКИЙ Теодосій (Феодосій) Григорович **25.01.1900 – 18.12.1975**

125 років від дня народження

Генетик, еволюціоніст, професор (1936), академік АН США, Швейцарії, Данії, Бразилії.

Народився у м. Немирів, нині Вінницької обл. Закінчив Київський університет (1921).

Працював у Київському політехнічному інституті, Ленінград-

ському університеті (нині м. Санкт-Петербург). Для стажування в лабораторії Т. Моргана в Колумбійському університеті приїхав до США (1927). Працював у Каліфорнійському технологічному інституті. Заслужений професор Рокфеллерського університету м. Нью-Йорк (1970–1971).

Засновник експериментальної і популяційної генетики, співавтор синтетичної теорії еволюції. Запропонував концепцію статевого розмноження і видоутворення, визначив роль природного добору в процесах мікроеволюції, встановив, що різні види можуть містити ідентичні гени. Пропагував у США досягнення вітчизняної генетики 20–30-х років ХХ ст.

Автор понад 500 наукових праць. Почесний доктор багатьох університетів світу. Голова товариства генетиків (1941), Американських товариств природознавців (1950), зоологів (1963).

Література

1. Войтко А. Всі містери Сміти – родичі : [є про Ф. Г. Добржанського] / А. Войтко // Дзеркало тижня. – 2014. – 26 квіт. (№ 15). – С. 11.
2. Голда Д. М. Добржанський Феодосій Григорович / Д. М. Голда // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8 : Дл – Дя. – С. 100 : портр.
3. Добржанський Теодосій // Енциклопедія українознавства : перевид. в Україні / ред. В. Кубійович. – Київ : Глобус, 1994. – Т. 2. – 1994. – С. 551 : портр.

Лютий

***

*І зима не зима
і війна не війна
Назбирала смертей
як зерно на жнива
Натрусила нам сліз
мов травневим дощем
Для війни це каприз
І вона хоче ще
І відважні доньки
і найкращі з синів
Від'їжджають на Схід
у обійми війни
У обіймах зими
там де грім канонад
Кожен іншому ворог
кожен кожному брат
І війна не війна
закінчились слова
І країна німа
та жива ще, жива!*

Анатолій Хромов

ГАЙДУКЕВИЧ Євген

02.02.1885 – 07.01.1920

140 років від дня народження

Лікар, військовик, громадсько-політичний діяч, доктор медицини.

Народився в с. Постолівка Гусятинського повіту, нині Чортківського району Тернопільської обл. Закінчив Львівську академічну гімназію, медичний факультет Львівського університету. Студіював також медицину у Празі. Лікарську практику розпочав у хірургічному відділенні краєвого шпиталю у Чернівцях.

Під час війни Чорногорії із Туреччиною служив лікарем Чорногорської армії, отримав відзначення. З початком Першої світової війни був мобілізований до австрійської армії, служив у Далматії, де добре оволодів сербською мовою. В роки визвольних змагань організував лікарську допомогу в Стрию: забезпечив збереження майна військового шпиталю і організував лікарську допомогу пораненим воякам Української галицької армії (УГА). Також працював референтом санітарного відділу Державного секретаріату військових справ ЗУНР. Згодом пішов добровольцем на фронт, брав участь у походах і боях Української галицької армії. Із 1919 р. служив у санітарній службі командування УГА, роботу в якій він поєднував із безпосереднім наданням допомоги хворим і пораненим.

Працював весь час із повною віддачею сил і самопожертвою. Відзначався працьовитістю і високим почуттям обов'язку.

Помер під час епідемії висипного тифу в Жмеринці.

Література

1. Гайдукевич Євген / Я. Ганіткевич // Українські лікарі : біобібліогр. довід. / П. Пундій ; голов. ред. Я. Ганіткевич. – Львів ; Чикаго, 1994. – Кн. 1 : Естафета поколінь національного відродження. – С. 53.

2. Горбоватий В. Гайдукевич Євген / В. Горбоватий // Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. – Тернопіль, 2009. – Т. 4 : А – Я (додатковий). – С. 127.

3. Д-р Євген Гайдукевич (посмертні спомини) // Лікарський вісник. – 1920. – Ч. 11/12 – С. 79.

КЕРНИЦЬКИЙ Леон (*Kiernicki Leon*)

06.02.1885 (за ін. даними 19.03) – **12.09.1981**

140 років від дня народження

Лікар, громадський діяч, організатор охорони здоров'я.

Народився в с. Тулинці, нині Київської обл. Закінчив Немирівську гімназію на Вінниччині, медичний факультет Київського університету Св. Володимира (1913). Під час Першої світової війни служив на посадах військового лікаря в шпиталях Полтави, Козлова, Москви та Нахічевані (Кавказ).

Працював на посадах повітового лікаря (1920–1941; 1944–1953), лікаря шпиталю (1941–1944), лікаря районої поліклініки (з 1953 р.) в м. Луків (Люблінське воєводство, Польща). У 1934 р. вперше у світі створив сільські центри здоров'я у селах Тухович, Тшебешув та Бери, що отримало значний міжнародний резонанс. Центри відвідали

представники Ліги націй та делегації з Англії, Індії, Чехословаччини, Південної Америки та Африки.

Під час епідемії тифу у 1941–1942 рр. організував десять лікарень. Допомагав постраждалим від бомбардувань, лікував поранених партизанів та мешканців єврейського гетто. Під час окупації тимчасово переховував у своїй квартирі понад 20 євреїв, за що отримав подяку від Крайового Конгресу Луківських Євреїв у Дзержонові. Двічі (1945 р., 1947 р.) був арештований і ув'язнений комуністичною владою. У 1952 р. ініціював створення в м. Луків служби швидкої медичної допомоги, яку очолював деякий час. Також проводив санітарну підготовку. З 1953 р. працював у Луківській районній поліклініці. У віці 78 років отримав спеціалізацію з дерматології.

Література

1. Кирніцкі Леон (Kiernicki Leon) // Медицина України та Польщі – поєднання долями : біобібліогр. довід. / П. І. Червяк. – Київ, 2021. – С. 98 : портр.

СЕНГАЛЕВИЧ Федір Миколайович

(псевд.: Бахтинський Федір)

17.02.1875 – 21.11.1941

150 років від дня народження

Лікар, етнограф, краєзнавець, літератор, громадський діяч.

Народився в с. Бахтин, нині Мурованокуріловецького р-ну Вінницької обл. Навчався в Київському та Юр'ївському (нині Тартуський, Естонія) університетах. Протягом 1908–1923 рр. працював у земській лікарні в м. Богуслав, згодом – лікарем у Лук'янівській тюрмі в

м. Київ. У 1917–1918 рр. – засновник і керівник музею та гімназії в Богуславі.

Займався перекладацькою діяльністю. Збирав етнографічні матеріали і співпрацював у виданні Всеукраїнської академії наук (1927–1930). Автор розвідок «Київські лірники», «Гаївки», «Київський некропіль» та ін. Вивчав історію Києва. Видав збірку «Повітові оповідання».

Був розстріляний у Києві німецькою окупаційною владою в урочищі Бабин Яр.

Література

1. Подолинний А. М. Сенгалевич Федір Миколайович / А. М. Подолинний // З-над Божої ріки : літ. біобібліогр. слов. Вінниччини. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Вінниця, 2001. – С. 304.

2. Серветник В. Сенгалевич Федір Миколайович // Люди твої, Мурованокуриловеччино : довід. вид. / В. Серветник, В. Тучинський. – Вінниця, 2020. – С. 129–130.

3. 140 років від дня народження Сенгалевича Федора Миколайовича // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2015 року : хронол. довід. / уклад. О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко. – Вінниця, 2014. – С. 45.

ЛИПА Іван Львович

(псевд.: Мих. Житецький, Літописець, Мих. Міщанин, Іван Степовик, Тонкошкур, Петро Шелест, Якийсь та ін.)

24.02.1865 – 13.11.1923

160 років від дня народження

Громадсько-політичний діяч, письменник, публіцист, видавець, лікар.

Народився в м. Керч, нині АР Крим. Закінчив Казанський університет (1897). Працював лікарем на Херсонщині і в Полтаві. Упродовж 1902–1918 рр. жив у Одесі, займався лікарською практикою. Упродовж 1904–1905

рр. за власні кошти збудував лікарню у містечку Дальник під Одесою (нині с. Великий Дальник Біляївського р-ну). Як лікар здобув великий авторитет.

У 1905 р. спробував видавати українською мовою журнал «Лікарський порадник», аргументуючи його необхідність відсутністю у селян-українців елементарних гігієнічних і медичних знань, що спричиняло високу смертність, однак цензура не дозволила.

Брав активну участь в українському громадському житті. За Гетьманату обіймав посаду лікарського інспектора. 1 січня 1919 р. був призначений Міністром віросповідань УНР.

У 1919 р. разом із сином Юрієм перебував у м. Вінниця. Мешкали у готелі «Савой».

Письменницька творчість охоплює прозу різних жанрів і поезію.

У 2015 р. в с. Великий Дальник Біляївського р-ну Одеської області йому було відкрито меморіальну дошку.

Література

1. Іван Липа: двічі міністр // Чорноморська хвиля Української революції: провідники національного руху в Одесі у 1917–1920 рр. : монографія / Вінцковський Т. С. [та ін.]. – Одеса, 2011. – 586 с.

2. Огієнко І. Світлій пам'яті Івана Липи // Кур'єр Кривбасу. – 1998. – № 104. – С. 124–134.

3. Середницький Я. Батько і син : [про укр. письменників Івана та Юрія Лип] // Дніпро. – 1992. – № 8/9. – С. 115–120.

4. Стамбол І. Іван та Юрій Липи / І. І. Стамбол, С. В. Кучеренко ; худож. В. М. Карасик. – Харків : Фоліо, 2016. – 121 с. – (Знамениті українці).

5. Стамбол І. Іван Львович Липа в українському національному русі: лікар, письменник, тарасівець : монографія / І. І. Стамбол ; наук. ред. В. М. Хмарський ; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова. – Київ ; Одеса, 2017. – 296 с.

ФІЛАТОВ Володимир Петрович

27.02.1875 – 30.10.1956

150 років від дня народження

150 років тому народився видатний український офтальмолог, хірург, доктор медичних наук (1908), професор (1911), дійсний член АН УРСР (1939) та АМН СРСР (1944).

Народився в с. Михайлівка, нині село Республіки Мордовія (РФ). Закінчив медичний факультет Московського університету (1897), працював у Москві. В 1903 р. переїхав до Одеси, де працював в очній клініці; впродовж 1911–1956 рр. очолював кафедру офтальмології медичного факультету Новоросійського університету (нині Одеський національний медичний університет). З 1921 р. – професор Одеського медичного інституту; одночасно впродовж 1936–1956 рр. – директор Інституту експериментальної офтальмології.

Автор понад 430 наукових праць з проблем офтальмології, загальної та тканинної терапії. Створив учення про біогенні стимулятори, що стало основою принципово нового методу лікування – тканинної терапії. Успішно працював над проблемами офтальмохірургії, лікування глаукоми, трахоми тощо; був організатором першого у світі протиглаукомного диспансеру. Запропонував і впровадив оригінальний метод відновлювальної хірургії (пластика на круглому стеблі, т. зв. філатовське стебло; 1917), який набув поширення в багатьох країнах світу.

Розробив і практично розв'язав проблему трансплантації рогівки, удосконалив техніку цієї операції. Сконструював спеціальний інструментарій та вперше широко впровадив (1931) застосування консервованої трупної рогівки як матеріалу для пересаджування. Тривалий час очолював Товариство офтальмологів України. Засновник (1946) та редактор «Офтальмологічного журналу».

Перебував на Вінниччині – відпочивав у с. Бронниця Могилів-Подільського р-ну в санаторії «Гірський». Був непоганим художником, писав, головним чином, пейзажі, в т. ч. чудові ліси та лісостеп Вінницької області, скелясті береги Південного Бугу. Приїздив у Вінницю, Бар, Літин, Могилів-Подільський.

Академія медичних наук СРСР заснувала премію ім. Філатова, що присуджується за кращі наукові праці в галузі хірургії ока та пластичної хірургії. Його іменем названо Одеський НДІ очних хвороб і тканинної терапії та вулиці в кількох містах України. У 1961 р. Рада Міністрів СРСР заснувала премію ім. академіка В. П. Філатова «За найкращу роботу з офтальмо-хірургії та пластичної хірургії».

У 1962 р. було випущено поштову марку із зображенням академіка. В Одесі йому встановлено пам'ятник, а на Французькому бульварі створено музейно-виставковий комплекс імені В. П. Філатова.

В. П. Філатов з дружиною в парку санаторію «Гірський», с. Бронниця на Вінниччині

Герой Соціалістичної Праці (1950), Заслужений діяч науки (1935), кавалер чотирьох орденів Леніна, орденів Трудового Червоного Прапора та Вітчизняної війни I ступеня, лауреат Сталінської премії (1941), нагороджений низкою медалей, зокрема золотою медаллю ім. І. І. Мечникова АН СРСР (1951).

Похований на 2-му Християнському кладовищі в м. Одесі.

Література

1. Алмазов І. Він дарував людям найдорожче : [про видатного хірурга, офтальмолога В. П. Філатова] / І. Алмазов // Молодий медик. – 1966. – 12 листоп. (№ 36). – С. 2 : портр.

2. «Кожна людина має бачити сонце...» [Електронний ресурс] : до 140-річчя з дня народж. акад. В. П. Філатова – всесвітньо відомого лікаря-офтальмолога, вченого, благодійника, художника, поета / авт. презентації І. В. Гулик // Бібліотека ВНМУ ім. М. І. Пирогова : [вебсайт]. – Електрон. презентація. – Режим доступу: <https://bit.ly/32P5N0C> (дата звернення: 18.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

3. Пучківська Н. О. В. П. Філатов. – Київ, 1975. – С. 48–49.

4. Філатов і Вінниччина // Молодий медик. – 1988. – 4 берез. (№ 9). – С. 2

Березень

***

Трищить вікно –
у нього лізе безсоромна
Розхристана непрохана весна.
Її женуть, невтомну і бездомну, –
Не до весни в краю, де йде війна...
Гримить весна! Та хоче обіцяти щастя.
Їй віри ніц... Не час для сподівань.
Надії цього року пак не вдасться
Знов переважить брухт розчарувань.
Хтось вибрав замість мрій причетність,
А хтось скептичний і глухий бойкот.
Та ні при чому доброта, а чи шляхетність:
Війна - мастачка позбавляє від позолот.
Вона не терпить радощів буденних,
Якими так хизується дурна весна,
І за які, хоч мимовільні та злиденні,
Звучить сумління гана голосна.
Ой, весно! Нікому тебе стрічати!
Густі ряди невільників навічної зими...
Та марно все ж весну Весною докоряти...
Ї війна не виправдання для Війни...

Юлія Мальована

ГОРБАНЧУК Юхим Онуфрійович

05.03.1895 – 08.12.1969

130 років від дня народження

Хірург, заслужений лікар УРСР.

Народився в с. Зофіпіль Літинського повіту, нині с. Софіївка Хмельницького р-ну Вінницької обл. Закінчив Літинську гімназію (1913), Київський медичний інститут з відзнакою (1927).

Працював хірургом Старосинявської та Проскурівської лікарень,

головним лікарем Вовковинецької райлікарні на Хмельниччині. Впродовж 1945–1964 рр. – головний лікар, хірург Хмельницької обласної лікарні. Учасник двох світових воєн. Під час Другої світової війни – провідний хірург фронтових шпиталів.

Депутат Верховної Ради УРСР 5-го скликання. Став першим Почесним громадянином м. Хмельницький (1966), де одна з вулиць названа його ім'ям (1991).

Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора.

Література

Горбанчук Юхим Онуфрійович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: surl.li/omj1au (дата звернення: 08.08.2019), вільний. – Назва з титул. екрана.

Цимбалюк М. З когорти почесних // Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2021 рік : реком. бібліогр. довід. / Хмельниц. ОУНБ. – Житомир, 2020. – С. 105–107.

ДОБРЯНСЬКИЙ Павло Казимирович

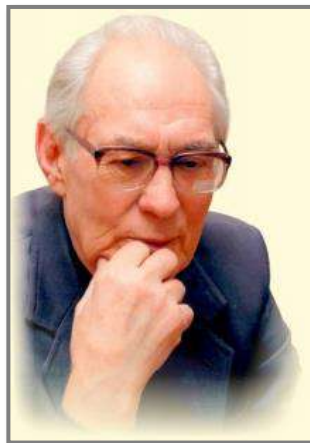
06.03.1930 – 14.09.2011

95 років від дня народження

Лікар, прозаїк-гуморист.

Народився в с. Тарасівка
Жмеринського р-ну Вінницької обл.

Закінчив Вінницьку фельд-
шерсько-акушерську школу,
Львівський медичний інститут
(1959). Працював фельдшером у
Мурафській дільничній лікарні на
Вінниччині, очолював одну із аптек
у м. Івано-Франківськ; був
відповідальним секретарем Івано-

Франківської організації СПУ (1975–1990). З 1997 р. –
заступник головного редактора літературно-художнього
журналу «Перевал» (м. Івано-Франківськ). Член НСПУ
(1971).

Автор понад 20 книг гумору, найвідоміші з яких
«Чоколядовий капелюх», «Веселий аптекар» та «Кіндрат
Гичка увіковічнюється», які належать до золотого фонду
української гумористичної літератури. Окремі його твори
друкувалися російською, німецькою, угорською,
молдавською та ін. мовами. На думку багатьох літературних
критиків, «Павло Добрянський найкращий гуморист серед
аптекарів і найкращий аптекар серед гумористів».

Лауреат першого Всеукраїнського фестивалю гумору й
сатири «Вишневі усмішки» (1980), обласних літературних
премій ім. М. Ірчана (1980) та В. Стефаніка (1999), міської
премії ім. І. Франка (2006).

У 2015 р. в Івано-Франківську на вул. Шевченка, на будинку, в якому мешкав П. К. Добрянський, відкрили пам'ятну дошку. 11 травня 2021 р. на честь відомого земляка було відкрито меморіальну дошку у його рідному селі Тарасівка Жмеринського р-ну Вінницької обл..

Література

1. Веселий світ Павла Добрянського : спогади сучасників про письменника / Вінниц. обл. центр туризму, спорту, краєзнавства та екскурсій ; [упоряд. В. С. Горлей ; передм. О. Ф. Черногуза]. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. – 96, [1] с. : іл. – (Літературне краєзнавство).

2. Подолинний А. М. Добрянський Павло Казимирович / А. М. Подолинний // 3-над Божої ріки : літ. біобібліогр. слов. Вінниччини / упоряд. і заг. ред. А. М. Подолинного. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Вінниця, 2001. – С. 102–103.

3. Подолинний А. М. Добрянський Павло Казимирович / А. М. Подолинний // Енциклопедія Сучасної України. – 2008. – Т. 8 : Дл – Дя. – Додаток А – Г. – С. 163 : портр.

4. Тугай Л. Анотаційна дошка найкращому аптекареві серед гумористів / Л. Тугай // Галичина. – 2015. – 25 лип.

5. У рідному селі вшанували «веселого аптекаря» Павла Добрянського : [про відкриття меморіальної дошки на його честь у с. Тарасівка Жмерин. р-ну Вінниц. обл.] // Вінниччина. – 2021. – 19 трав. (№ 20). – С. 6 : фот.

ЩЕРБАТЮК Анатолій Самійлович

18.03.1955

70 років від дня народження

Медик, публіцист, письменник.

Народився в с. Пологи, нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. Закінчив Гайсинське медичне училище, навчався у Київському педагогічному інституті (1979–1981).

Член Української Гельсінської спілки (1988–1990). Був референтом Головного проводу Української республіканської партії з питань ідеології. Член Міжнародного ПЕН-клубу.

Автор серії політологічних статей, збірки есеїв: «Повернення Пожади» (1994), «Нова теомія» (1997), збірки теологічних текстів «Вітер осяянь» (2000).

Упродовж 1993–1994 рр. був двічі ув'язнений за статті «Дух крові», «Основи санації». Вважається найдоввершенишим стилістом сучасної української прози.

Нині займається фермерською діяльністю, пасічник.

Література

1. Подолинний А. М. Щербатюк Анатолій Самійлович / А. М. Подолинний // З-над Божої ріки : літ. біобібліогр. слов. Вінниччини. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Вінниця, 2001. – С. 386.

2. Щербатюк Анатолій Самійлович // Вінниччина журналістська / авт.-упоряд. В. Лисенко. – Вінниця, 2010. – С. 256.

ДРАГОМИРЕЦЬКИЙ Володимир Дмитрович **19.03.1925 – 01.07.1996**

100 років від дня народження

Оториноларинголог, доктор медичних наук (1967), професор (1970).

Народився в м. Бар, нині Вінницької обл. Закінчив Одеський медичний інститут (1949).

Працював лікарем. З 1953 р. – в Одеському медичному інституті:

заступник декана (1954–1958; 1964–1971), водночас – доцент, в. о. завідувача кафедри оториноларингології (1965–1967), позаштатний проректор з лікувальної роботи (1975–1979), декан лікувального факультету (1979–1986).

Створив школу кріохірургії, підготував більше 600 кріохірургів-оториноларингологів для України та зарубіжжя.

Автор понад 170 наукових праць. Наукові дослідження: тонзиліт, проблеми ЛОР-онкології, кріобіології та кріохірургії, професійна патологія ЛОР-органів. Запропонував методики кріохірургічних операцій при хронічному тонзиліті, вазомоторному риніті, носових кровотечах, доброї злоякісних пухлинах, тощо. Автор розділу в книзі «Практическая криомедицина» (Київ, 1987).

Учасник Другої світової війни. Нагороджений орденом Вітчизняної війни I ступеня (1986), медалями «За відвагу», «За бойові заслуги».

Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990).

Література

1. Профессор Владимир Дмитриевич Драгомирецкий – учитель, наставник, человек // Журнал вушних, носових і горлових хвороб – 2005. – № 2. – С. 92–93.

2. Седлецький О. Л. Драгомирецький Володимир Дмитрович / О. Л. Седлецький // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2008. – Т. 8 : Дл–Дя. – С. 373 : портр.

3. Драгомирецький Володимир Дмитрович // Буремні військові роки в особах Одеського медичного інституту (1941–1945 рр.): до 70-річчя Перемоги : стислий біограф. довід. / уклад.: Я. В. Швидка [та ін.]. – Одеса, 2015. – С. 24 : портр.

ВАЛІГУРА Яків Степанович

21.03.1920 – 23.05.1997

105 років від дня народження

Лікар-хірург, доктор медичних наук (1967), професор (1968), заслужений працівник вищої школи УРСР (1979).

Народився в с. Бірків, нині Вінницького р-ну Вінницької обл. Закінчив Львівський медичний інститут (1950), де відтоді й працював: декан факультету удосконалення лікарів (1961–1964) та лікувального факультету (1969–1973), завідувач кафедри факультетської хірургії педіатричного і санітарно-гігієнічного факультетів (1973–1985), професор кафедри хірургії (1985–1991).

Наукові дослідження: діагностика та лікування гострого панкреатиту, парентерального харчування у хірургії, порушення та корекція метаболізму при панкреатиті і після операції на жовчних шляхах; удосконалення методики хірургічного лікування стегнових гриж та стискаючих перикардитів.

Література

1. Павловський М. Л. Валігура Яків Степанович / М. Л. Павловський, С. В. Різничок // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2005. – Т. 4 : В – Вог. – С. 45 : портр.

2. Панишко Ю. М. Яків Степанович Валігура : до 95-річчя від дня народження / Ю. М. Панишко // Феномен людини. Здоровий спосіб життя : зб. наук. праць. – Львів, 2015. – Вип. 37. – С. 49–50.

З. Павловський М. Валігура Яків Степанович / М. Л. Павловський, С. В. Різничок // Професори Львів. нац. мед. ун-ту імені Данила Галицького: 1784–2006 / Б. С. Зіменковський, М. Р. Гжегоцький, О. Д. Луцик. – Львів, 2009. – С. 35–36 : фот.

МИХАЙЛОВА Ніна Степанівна

22.03.1945

80 років від дня народження

Лікарка, поетеса.

Народилася в с. Михайлівці, нині Могилів-Подільського р-ну Вінницької обл. Закінчила Чернівецький державний університет. Працювала завідувачем кабінету санітарної освіти Уманської районної санітарно-епідеміологічної станції, лікарем-санологом,

головним лікарем Уманського міського центру здоров'я. Була багаторічною ведучою авторської передачі «Прес-центр медицини інформує» на місцевому радіомовленні. Очолювала професійну спілку працівників охорони здоров'я та фармацевції міста, за що нагороджена найвищою відзнакою профспілок України – нагрудним знаком. Мешкає в м. Умань.

Член національної спілки журналістів України. Автор низки поетичних збірок для дітей і дорослих: «Райдуга в дарунок» (2003), «Потяг здоров'я» (2005), «Лисичка помічниця» (2010), «В країні Муркотунії» (2011), «А журавлі літа носять» (2007), «Тепло осінньої зорі» (2013). «Вічність рідного слова» (2015).

Література

1. Ніна Михайлова // Вінницький край. – 2013. – № 1. – С. 141 : фот.

Квітець

***

*Буває, часом сліпну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво,—
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є — дорога, явори,
усе моє, все зветься — Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
що хоч спинись і з Богом говори.*

Ліна Костенко

ВОРОНЮК Ніна Олександрівна

02.04.1940

85 років від дня народження

Медичний працівник, поетеса.

Народилася в с. Глибівка, нині Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл. Закінчила Вінницьке медичне училище. Працювала в обласному відділі охорони здоров'я, в тубдиспансері.

Друкувала поезії в місцевій пресі. Автор збірок віршів «Віри золочена нить» (Київ, 1995), «Терновий кущ» (Вінниця, 2003). Композитори В. І. Ткаченко та В. П. Папаїка декілька її поезій поклали на музику.

Література

1. Подолинний А. М. Воронюк Ніна Олександрівна // 3-над Божої ріки : літ. біобібліогр. слов. Вінниччини / упоряд. і заг. ред. А. М. Подолинного. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Вінниця, 2001. – С. 59.

2. Стельмах В. Через терни до Бога : [про збірку «Терновий кущ» вінниц. поетеси Н. Воронюк] / В. Стельмах // Вінниччина. – 2003. – 6 трав.

ВОЛОДИМИРСЬКИЙ Андріан Володимирович

16.04.1875 – 18.01.1936

150 років від дня народження

Психіатр, психолог, український вчений-дефектолог.

Народився в м. Липовець, нині селище Вінницького р-ну Вінницької обл. Закінчив Київський університет Св. Володимира (1900), де й відтоді працював у клініці нервових захворювань. Впродовж 1908–1914 рр. – у Санкт-Петербурзькому психоневрологічному інституті, де в 1910 р. заснував

першу допоміжну школу. У 1922 р. – завідувач Кабінету індивідуальної педагогіки (м. Київ).

Вивчав психічну діяльність аномалій дитини, зокрема дітей глухих та з вадами слуху, питання ролі спадковості в розвитку дитини, впливу різних умов на її розвиток.

Література

1. Бондар В. І. Володимирський Андріан Володимирович / В. І. Бондар // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 5 : Вод – Гн. – С. 109–110.

2. 140 років від дня народження Андріана Володимировича Володимирського // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2015 року : хронол. довід. / уклад. О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко. – Вінниця, 2014. – С. 115.

КОПЕРНИЦЬКИЙ Ізидор Станіславович

(Izydor Kopernicki)

17.04.1825 – 24.09.1891

200 років від дня народження

Лікар, доктор медицини (1875), антрополог, етнограф, педагог, політичний діяч.

Народився в с. Чижівка Звенигородського повіту. Закінчив Вінницьку гімназію (1844). Навчався за казенний кошт на медичному факультеті Київського університету Св. Володимира, який закінчив у 1849 р. Служив у чині титулярного радника у військових лазаретах Волині, Бершаді Ольгопільського повіту (нині

райцентр Вінницької обл.). Герой Севастопольської оборони (1854–1855).

Упродовж 1857–1863 рр. працював прозектором анатомії Київського університету Св. Володимира. Приватно навчав препаруванню. У 1861 р. опублікував свою першу наукову працю «Попередні відомості про краніологічні дослідження над будовою слов'янських черепів», яка була на той час першим науковим дослідженням у цій царині. Заклав у Києві основу колекції черепів анатомічного музею. Як лікар і вчений користувався у Києві значним авторитетом.

28 березня 1863 р. виїхав до Польщі, створював у Каліському повіті повстанські медичні пункти і керував ними. Восени був направлений виконувати обов'язки комісара революційного Національного Уряду до Львова. Затриманий австрійськими властями, спромігся втекти з-під арешту. В 1864 р. у Белграді (Сербія) намагався заробляти на життя приватною практикою. Того самого року переїхав до Румунії і розгорнув у Бухарестському університеті анатомічний музей, був за це нагороджений орденом *Vene Merenti*. У 1866 р. став його директором. Мандрував Європою. Вивчав антропологію в Парижі. У 1871 р. прибув до Галичини (де мешкав у різних містах), зупинився в Кракові. У 1877 р. заснував науковий збірник «*Zbiór Wiadomości do Antropologii Krajowej*» (видав 14 томів). Ступінь кандидата антропології отримав у 1878 р. на медичному факультеті Ягеллонського університету, де тривалий час викладав безоплатно. У 1886 р. був призначений на штатну посаду професора.

Листувався з Іваном Франком. Автор понад 100 наукових праць, у т. ч. монографії «*O góralach Ruskich w Galicji*» («Про руських горців у Галичині»), підготовленої за матеріалами, які він зібрав в експедиції 1888 р., і які І. Франко назвав

«першим систематичним дослідженням українців Карпат», а також статті «Odrzwia ozdobne w chatach górali ruskich» («Оздоблені одвірки в хатах руських горців») – за підсумками подорожі 1889 р.

Нагороджений орденами Св. Анни 3-го ступеня (1855), Св. Станіслава 2-го ступеня (1856), срібною та бронзовою на Георгіївській стрічці медалями.

Пішов з життя від туберкульозу, на який захворів, доглядаючи за хворим польським етнографом, фольклористом і композитором О. Кольбергом.

Література

1. Коперницький (Kopernicki) Ізидор // Відомі поляки в історії Вінниччини : біогр. слов. / В. Колесник ; Вінниц. обл. краєзн. музей, Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Краєзн. т-во «Поділля». – Вінниця, 2007. – С. 307–308 : портр.

2. Усенко П. Г. Коперницький Ізидор Станіславович / П. Г. Усенко // Енциклопедія історії України / редкол.: В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; НАН України, Інститут історії України. – Київ, 2008. – Т. 5 : Кон – Кю. – С. 128–129.

3. Коперницький Ісидор (Сидір, Ізидор) Станіславович (Kopernicki Izidor) // Медицина України та Польщі – поєднання долями : біобібліогр. довід. / П. І. Червяк. – Київ, 2021. – С. 105–106.

МІФЛЕ Йосип Едуардович

17.04.1845 – 28.02.1907

180 років від дня народження

Хірург, доктор медицини (1880).

Народився в м. Вінниця. Закінчив медичний факультет Київського університету Св. Володимир (1869), де працював у 1880–1882 рр. приват-доцентом. У подальшому працював у м. Одеса. Досвід лікування ран, набутий під час російсько-

турецької війни, з успіхом використовував, працюючи в університетській клініці. Значно удосконалив методику антисептичного лікування як шляхом наукової та практичної перевірки дії різних антисептичних засобів, так і шляхом вивчення стану самої рани в процесі її загоєння. Автор наукових праць «Про антисептичний спосіб лікування ран», «Що називається асептичною раною?» (1880).

Дійсний член, товариш секретаря (1883–1887), секретар Одеського бальнеологічного товариства (1887–1898). Автор звітів про склад і діяльність цього товариства.

Література

1. Міфле Йосип Едуардович // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України ; наук. керівник Р. І. Павленко ; авт.-упоряд. С. М. Булах [та ін.]. – Київ, 2012. – Вип. 2 : Друга половина XIX – початок XX століття. Літери Л – С. – С. 84.
2. Васильєв, К. К. Міфле Йосип Едуардович / К. К. Васильєв // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2019. – Т. 21 : Мікро – Моя. – С. 190.

ФРАНЦУЗОВА Стелла Борисівна

17.04.1935 – 15.11.2022

90 років від дня народження

Фармаколог, патофізіолог, доктор медичних наук (1978), професор (1992), академік УАН (1998).

Народилася в м. Вінниця. Закінчила Київський медичний інститут (1959), громадський інститут патентознавства (1979).

З 1962 р. працювала у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця. Тривалий час очолювала лабораторію патофізіології та експериментальної фармакології Центральної науково-дослідної лабораторії (ЦНДЛ) цього навчального закладу, останніми роками працювала у відділі загальної та молекулярної патофізіології Інституту фізіології імені О. О. Богомольця Національної академії наук України.

Основний напрям багаторічних наукових досліджень С. Б. Французової та керованого нею колективу полягав у вивченні функціональних і метаболічних основ механізму дії лікарських засобів різних фармакологічних груп (кардіотонічні та гіпотензивні засоби, периферичні вазодилататори, препарати метаболічного типу дії), в експериментальному моделюванні патологічних процесів з акцентом на розробку та впровадження оригінальних моделей хвороб людини, еквівалентних клінічній патології; у вивченні закономірностей їхнього розвитку та розробці

способів експериментальної патогенетично обґрунтованої фармакотерапії.

Була членом спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій: Вченої ради Д 26.550.01 при ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України» (з 1987 р.) та Вченої ради Д 26.198.01 при Інституті фізіології імені О. О. Богомольця НАН України (2003–2012), членом Науково-експертної ради Державного фармакологічного центру МОЗ України (1994–2004), членом редакційної ради часопису «Фізіологічний журнал».

Автор близько 400 наукових праць, 7 монографій, 19 інформаційних листів і методичних рекомендацій, 17 авторських свідоцтв і патентів України.

Література

1. 80 років від дня народження Стелли Борисівни Французової // Імена в медицині у відгомоні часу. 2015 рік : календар знаменних та пам'ятних дат / Нац. наук. мед. б-ка України ; уклад.: С. М. Булах, Л. Є. Корнілова, М. С. Слободенюк. – Київ, 2014. – С. 42.

2. Розвиток патофізіології в Україні / ред. О. О. Мойбенко ; наук. уклад. С. Б. Французова. – Київ, 2009. – Про С. Б. Французову. – С. 168–174, 178.

3. Світлій пам'яті доктора медичних наук, професора, академіка української академії наук Стелли Борисівни Французової (1935–2022) // Фармакологія та лікарська токсикологія. – 2022. – Т. 16, № 6. – С. 422–423 : портр.

4. Французова Стелла Борисівна // Імена України 2007 : біогр. енциклопед. слов. / Ін-т гуманітар. досліджень АН України ; уклад. Л. Г. Андрієнко [та ін.]. – Київ, 2007. – С. 539 : портр.

5. Чекман І. С. Французова Стелла Борисівна – учений-фармаколог (до ювілею) / І. С. Чекман // Фармакологія та лікарська токсикологія. – 2015. – № 2. – С. 102–104.

Травень

***

*Ніхто не забутий.
На полі ніхто не згорів:
Солдатські портрети
На вишитих крилах пливуть...*

*І доки є пам'ять в людей,
І живуть матері,
Допоти й сини, що спіткнулись об кулі,
Живі!*

Б. Олійник

ЧОРНА Тамара Трохимівна

01.05.1920– 28.05.2016

105 років від дня народження

Інфекціоніст, доктор медичних наук (1973), професор (1976).

Народилася в с. Жолоби, нині Тульчинського р-ну, Вінницької обл. Після закінчення навчання у Київському медичному інституті (1942) була мобілізована до діючої армії, служила лікарем на Сталінградському фронті. У повоєнний час працювала епідеміологом, згодом – головним лікарем районної санітарно-епідеміологічної станції.

Впродовж 1951–1953 рр. навчалася в клінічній ординатурі Київського медичного інституту, в якому відтоді працювала асистентом, з 1968 р. – доцентом кафедри інфекційних хвороб. У вересні 1969 р. переїхала до Харкова. Працювала завідувачем (1969–1992), професором кафедри інфекційних хвороб Харківського медичного інституту (1992–2000; нині Харківський національний медичний університет).

Напрями наукових досліджень: діагностика та лікування інфекційних хвороб, зокрема, впровадження функціональних, морфологічних, імунофлуоресцентних та гістохімічних методів дослідження в діагностиці та лікуванні хворих на дизентерію, бешиху, вірусні гепатити та інші інфекційні хвороби.

Була членом правління Асоціації інфекціоністів УРСР, а потім й України. Під її опікою проведені 1-й (1978) та 3-й (1988) з'їзди інфекціоністів УРСР, які відбулися у Харкові.

Нагороджена відзнакою «Винахідник СРСР» (1982) та ін. бойовими та державними нагородами.

Література

1. 90 років інфекціоністу, професору, доктору медичних наук Чорній Тамарі Трохимівні // Сучасні інфекції. – 2010. – № 2. – С. 100.

2. 95 років від дня народження Чорної Тамари Трохимівни // Імена в медицині у відгомоні часу. 2015 рік : календар знаменних та пам'ятних дат / Нац. наук. мед. б-ка України ; уклад.: С. М. Булах, Л. Є. Корнілова, М. С. Слободенюк. – Київ, 2014. – С. 48.

3. Нікітіна Н. О. Чорна Тамара Трохимівна / Н. О. Нікітіна, Ж. М. Перцева // Вчені Харківського державного медичного університету 1805–2005 / ред. А. Я. Циганенко. – Харків, 2003. – С. 407–408.

4. Світлої пам'яті професора Тамари Трохимівни Чорної (некролог) // Інфекційні хвороби. – 2016. – № 4. – С. 98–100.

5. Скрипченко Л. В. Чорна Тамара Трохимівна – видатний вихованець ХНМУ (1920–2016) : 100 років з дня народження : [Електронний ресурс] / Скрипченко Л. В. ; Наук. б-ка ХНМУ. – Електрон. дані. – Режим доступу: surfl.i/utuxhw (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

КУРЧИНСЬКИЙ Василь Палладійович

05.05.1855 – 1919

170 років від дня народження

Фізіолог, доктор медицини (1891), екстраординарний професор.

Народився в с. Уяринці Ямпільського повіту Подільської губернії, нині Вінницького р-ну Вінницької обл. Закінчив Санкт-Петербурзький університет (1878), Медико-хірургічну академію в Санкт-Петербурзі (1882).

Працював ординатором Санкт-Петербурзького військового клінічного шпиталю. З 1885 р. завідував Остерською міською лікарнею і виконував обов'язки Остерського міського лікаря. З 1888 р. – повітовий лікар у Ніжині. З 1890 р. – прозектор кафедри фізіології Київського університету. З 1890 р. – прозектор кафедри фізіології, з 1891 р. – приват-доцент Київського університету Св. Володимира; ординарний професор кафедри фізіології (1896–1918), декан медичного факультету Юр'ївського університету (1900–1904; нині Тартуський, Естонія); водночас – директор приватних курсів (1914–1917).

Наукові дослідження з фізіології опорно-рухового апарату, травної системи, проблем збудження скелетних м'язів, історії медицини. Один з основоположників вітчизняної радіобіології. Вивчав вплив нафти та її похідних на живі організми.

Брав участь у Міжнародних з'їздах: антропології та зоології (1892), геологічному (1897), медичному (1897). Учасник Міжнародного конгресу фізіологів (Кембрідж, 1898).

Почесний член-кореспондент Наукових товариств фізіологів Німеччини, Франції, Угорщини та ін.

Література

1. Курчинський Василь Палладійович (1855–1919?) // Професори Київського університету : біогр. довід. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2014. – С. 251.

2. Медицина в Україні : біобібліогр. слов. Вип. 2. Друга половина XIX століття. Літери А–К / авт.-упоряд. С. М. Булах, С. Г. Васильєва, Л. П. Долинна ; відп. за вип. С. М. Булах. – Київ, 2005. – С. 263–264.

3. Пасько І. В. Курчинський Василь Палладійович / І. В. Пасько / Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2016. – Т. 16 : Куз – Лев. – С. 254.

ЛИПА Юрій Іванович

(псевд. і крипт.: В. Воїн, Гео, Липенко, Чорноморець, ЮРЛ)

05.05.1900 – 20.08.1944

125 років від дня народження

Лікар, письменник, публіцист, громадський і політичний діяч, духовний провідник українського народу.

Народився у містечку Нові Санжари, нині селище Полтавського р-ну Полтавської обл. Упродовж 1922–1929 рр. навчався на медичному факультеті Познанського університету (Польща). Працював асистентом Варшавського універ-

ситету, стажувався у Данцизі та Лондоні, розпочав у

Варшаві власну медичну практику. Поглиблював знання з фітотерапії у Я. Мушинського, професора Віленського університету.

З 1942 р. підтримував тісні зв'язки з УПА й тому в травні 1943 р. через ультиматум Армії Крайової був змушений залишити Польщу й оселитися у м. Яворів на Львівщині. На початку липня, незважаючи на наступ Червоної армії, категорично відмовився емігрувати й переїхав з родиною у с. Бунів на Львівщину, де організував медичні курси з надання невідкритої медичної допомоги для санітарів УПА. Заарештований 19 серпня 1944 р. і закатований органами НКВС.

Автор близько 200 різноманітних праць: підручника «Фітотерапія» (Варшава, 1933) та книг «Ліки під ногами» (Краків ; Львів, 1943 ; Київ, 1996), «Лічнічі рослини в давній і сучасній українській медицині» (1937) та низки поетичних збірок; книги пам'яті батька «Світильник неугасимий» (2015), численних статей, рецензій, перекладів. Нагороджений 2-ю премією на літературному конкурсі Українського видавництва у Львові за драму «Король Гаїті» (1943). Посмертно вийшла укладена Є. Маланюком збірка «Юрій Липа: поезія» (Торонто, 1967). Після здобуття Україною незалежності твори письменника перевидають на Батьківщині. З 2000 р. у різних містах України проводять Липівські читання.

У с. Бунів на фасаді місцевої школи встановлено меморіальну дошку з барельєфом, у 2008 р. відкрито лікарську амбулаторію ім. Ю. Липи, а в її приміщенні створено кімнату-музей. У центрі м. Яворів на вшанування пам'яті Ю. Липи споруджено меморіальний комплекс. У Торонто функціонує суботня школа імені Юрія Липи,

заснована доктором Богданом Стебельським у 1956 р. як курси українознавства.

В Одесі на честь Івана та Юрія Лип названо вулицю. Ім'ям Юрія Липи названо вулиці у Києві, Львові, Кропивницькому, Конотопі, Сумах, Новояворівську та багатьох ін. містах України.

У 1919 р. разом із батьком перебував у м. Вінниця. Проживали в готелі «Савой».

Література

1. Юрій Липа – український лікар / О. Кіцера, Л. Миколишин // Лікарський збірник : Medical collection : founded by Eugene Osarkevych in 1898 : засн. Євгеном Озаркевичем у 1898 р. / відп. ред. І. Даценко. – Львів ; Чикаго, 2001. – Т. 9 : На пошану Юрія Липи. – С. 46–51.

2. Юрій Липа як лікар за спогадами сучасників / С. Кучеренко // Усна історія: теорія, метод, джерело : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 24–26 жовт., Вінниця. – Вінниця, 2018. – С. 136–138.

3. Іван та Юрій Липи / І. І. Стамбол, С. В. Кучеренко ; худож. В. М. Карасик. – Харків : Фоліо, 2016. – 121 с. – (Знамениті українці).

БЛЕНЬКИЙ Віктор Андрійович

08.05.1960 – 2023

65 років від дня народження

Військовий хірург вищої кваліфікаційної категорії, полковник медичної служби Збройних сил України, заслужений лікар України (2014).

Народився в с. Губник Гайсинського р-ну Вінницької обл. Закінчив Військово-медичну академію ім. С. М. Кірова (1983). Служив у Середньоазійському і Туркестанському військових округах на різних медичних посадах. Згодом – в Узбекистані, в Ташкентському військовому госпіталі.

Начальник хірургічного відділення 80-ї поліклініки у м. Харків, старший ординатор та начальник хірургічного відділення Харківського госпіталю (1993–2004); начальник клініки торакоабдомінальної хірургії військово-медичного клінічного центру Північного регіону Міністерства оборони України (2004–2016). З 2016 р. служив провідним хірургом Північного регіону.

Поглибленому вивченню проблеми діагностики та лікування вогнепальних ран займався з початку АТО. Автор численних наукових та практичних розробок з питань діагностики та лікування вогнепальних поранень, відомих як в Україні, так і за кордоном.

Лауреат Держаної премії України в галузі науки і техніки за напрямом «Новітні технології діагностики і лікування бойової вогнепальної травми та її наслідків» (2019).

За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі під час російсько-української війни, нагороджений орденом Богдана Хмельницького 3-го ступеня (2015).

Література

1. Біленький Віктор Андрійович // Державні нагороди України. Кавалери та лауреати : довід.-енциклопед. та біогр. вид. / уклад. В. В. Болгов. – Київ, 2021. – Т. 8. – С. 391.

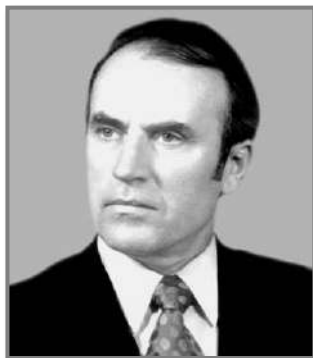
КОВАЛЬЧУК Антон Арсентійович

10.05.1925 – 21.01.1997

100 років від дня народження

Лікар-гігієніст, доктор медичних наук (1986).

Народився в с.Глибочок, нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. Закінчив Одеський медичний інститут (1953). З 1956 р. працював в Українському НДІ променевої медицини (м. Кривий Ріг), керівником клінічного відділу (1968–1997).

Наукові дослідження: клініка, діагностика, лікування та профілактика професійних захворювань працівників промислових підприємств; медико-соціальні проблеми професійної патології.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений державними та бойовими нагородами СРСР.

Література

1. Вищипан В. П. Ковальчук Антон Арсентійович / В. П. Вищипан // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2013. – Т. 13 : Киї – Кок. – С. 532 : портр.

ДАНИЛЮК Іван Григорович

20.05.1910 – 10.02.1987

115 років від дня народження

Хірург, організатор охорони здоров'я, заслужений лікар УРСР (1957).

Народився в с. Білопілля, нині Хмільницького р-ну Вінницької обл. Закінчив Житомирське фельдшерсько-акушерське училище (1930), Московський медичний інститут (1940).

Працював фельдшером у Козятинській районній лікарні, головним лікарем Перемишлянської районної лікарні Калузької області, головним лікарем Багринівської сільської дільничної лікарні Літинського району, головним лікарем районної лікарні в с. Комсомольське (нині с. Махнівка) Хмільницького р-ну. Оскільки під час війни лікарня в селі була зруйнована, а лікарняні палати розгорнуті в пристосованих приміщеннях Бродецького цукрового заводу, то з його ініціативи була збудована нова лікарня.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений численними орденами та медалями, у т. ч. бойовими.

Пішов з життя 10 лютого 1987 р. Похований в с. Махнівка Козятинського р-ну Вінницької обл.

Література

1. Заслужений лікар Іван Данилюк // Голяченко О. Лікарі Вінниччини / О. Голяченко, В. Чорний. – Вінниця, 1994. – Ч. 1. – С. 29–30: портр.

2. Мадей В. Низький уклін земляків / В. Мадей // Жовтневі зорі. – 1976. – 26 трав.

3. Янчук Б. В. Людина для людини : [оповідання про І. Г. Данилюка] // В твоїх руках життя : оповідання / Б. В. Янчук. – Вінниця, 1964. – Про І. Г. Данилюка. С. 3–43.

ГЛУХОВ Володимир Петрович

24.05.1950 – 12.06.2002

75 років від дня народження

Фізіолог, доктор медичних наук (1992), професор (1995).

Народився в с. Кидрасівка нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. У 1978 р. закінчив Одеський медичний інститут (нині університет), де відтоді й працював. Упродовж 1995–2002 рр. – професор кафедри нормальної фізіології.

Досліджував роль адренореактивних структур головного мозку в регулюванні систем організму, зокрема, роль альфа- та бета-адренореактивних структур (центральної та периферійної) у регулюванні процесів гемостазу.

Література

1. Білоконенко С. П. Глухов Володимир Петрович / С. П. Білоконенко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 5 : Вод – Гн. – С. 685–686 : портр.

ПРИЛУЦЬКИЙ Юрій Іванович

25.05.1965

60 років від дня народження

Біофізик, доктор фізико-математичних наук (1999), професор (2007).

Народився в с. Носиківка нині Жмеринського р-ну Вінницької обл. Закінчив Київський університет (1989), в якому з 1992 р. працює: впродовж 2001–2007 рр. та з 2010 р. – професор кафедри біофізики; протягом 2007–2008 рр.

– професор кафедри фізики функціональних матеріалів, 2008–2010 рр. – завідувач науково-дослідної лабораторії; водночас з 2009 р. – керівник в галузі біофізики Українсько-німецького науково-навчального центру з нанобіотехнології.

Започаткував в Україні новий науковий напрямок «Вуглецеві наноматеріали для біомедичних технологій». Наукові дослідження: молекулярні та клітинні механізми протипухлинної дії наночастинок і технологія їх застосування в експериментальній онкології; вплив наночастинок на функціонування скелетних м'язів за травматичних станів запального і незапального генезу; комп'ютерне моделювання біоактивності наночастинок.

Заслужений діяч науки і техніки України (2020).
Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2020). Нагороджений Почесною грамотою МОН України (2005). Лауреат нагороди Ярослава Мудрого Академії наук вищої школи України в галузі науки і техніки за цикл наукових праць з вивчення молекулярних механізмів м'язового скорочення (2006). Відмінник освіти України (2008). Переможець Всеукраїнських конкурсів «Винахід–2010» та «Винахід–2012», нагороджений Золотою медаллю «Видатний винахідник» Всесвітньої організації інтелектуальної власності (2013), відзнаками МОН України «За наукові та освітні досягнення» (2016) та НАН України «За професійні здобутки» (2019).

Література

1. Булавін Л. А. Прилуцький Юрій Іванович / Л. А. Булавін [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/jnvqsg> (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з екрана.

2. Прилуцький Юрій Іванович [Електронний ресурс] // Навчально-науковий центр «Інститут біології та медицини». – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/ngskol> (дата звернення: 20.08.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

ДЕГЕН Іон Лазарович

31.05.1925 – 28.04.2017

100 років від дня народження

Ортопед-травматолог, доктор медичних наук (1973), письменник.

Народився в м. Могилів-Подільський, нині Вінницької обл. Закінчив Чернівецький медичний інститут (1951). Відтоді працював в Українському НДІ ортопедії (нині Інститут травматології та ортопедії НАМН України) та в одній з лікарень у м. Київ. З 1977 р. – в Ізраїлі, де продовжив працювати лікарем.

Вперше успішно здійснив реплантацію передпліччя. Вивчав лікувальну дію магнітних полів при деяких захворюваннях опорно-рухового апарату.

Автор видання «Магнітотерапія» (2010), книг прози та поезії «Из дома рабства» (м. Бат-Ям, 1986), «Иммануил Великовский: рассказ о замечательном человеке» (м. Тель-Авів, 1990), «Стихи из планшета» (м. Рамат-Ган, 1991), «Портреты учителей» (м. Тель-Авів, 1992), «Война никогда не кончается» (м. Тель-Авів, 1995) та ін.

Учасник Другої світової війни. Нагороджений орденами Червоного Прапора (1945), Вітчизняної війни І ступеня (1985) та двічі орденом Вітчизняної війни ІІ ступеня (02.08.1944, 17.12.1944), медаллю «За відвагу» (1944) та ін. медалями; вищим польським орденом «Virtuti Militari», польськими орденами «Хрест Грюнвальда» і «Reconcilacionis» та ін нагородами.

Похований в м. Гіватаїм, Ізраїль.

Література

1. Йон Деген: спогади про війну. В пам'ять про фронтовика // Краяни. – 2020. – 7 трав. – С. 4 : фот.
2. Кержнер А. Г. Деген Іон Лазарович / А. Г. Кержнер // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2007. – Т. 7 : Г – Ді. – С. 281 : портр.
3. Ковальський Р. Іон у 16 втік на війну із Могилева і підбив 12 танків... / Р. Ковальський // 33-й канал. – 2020. – 6 трав. – С. 11 : кольор. фот.
4. Колесник В. М. Героїчна доля Іона Лазаровича Дегена / В. М. Колесник // П'ята Могилів-Подільська науково-краєзнавча конференція : матеріали конф., 16–17 жовт. 2015 р. – Могилів-Подільський ; Вінниця, 2015. – С. 512–517 ; Русалка Дністровая : літ.-краєзнав. зб. / голов. ред. М. Ф. Каменюк. – Вінниця, 2017. – Вип. 5. – С. 384–387.
5. Слово в пам'ять о ветеране : [про життя та діяльність І. Л. Дегена] // Новости медицины и фармации. – 2017. – № 5. – С. 24 : кольор. фот.

Червень

***

Скоріш перев'язуй, скоріш.
Попри втому.
Навіщо потрібен цей віриш
неживому?
Тримай трохи вище колін,
кричи доку.
Роби щось йому, поки він
з цього боку.
Медик з окопу бігом
через дим.
Скроні пульсують його
позивним.
Тепер закривай йому вічі.
Липень.
Чуються чоловічі
схлипи.
Видихи-вдихи
нутром.
Прийом, у нас тихий.
Прийом.

Артур Дронь

СПИЖЕНКО Юрій Прокопович

06.06.1950 – 07.12.2010

75 років від дня народження

Онколог, доктор медичних наук, академік Академії медичних наук України (1993), громадський і політичний діяч, народний депутат України двох скликань.

Народився в с. Побірка, нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. Закінчив Чернівецький медичний інститут (1973). Працював у різних лікувальних закладах Житомирської області, у т. ч. головним лікарем Олевської центральної районної лікарні (1977–1980), головним лікарем Житомирського обласного лікувально-санаторного управління (1980–1984). Впродовж 1984–1986 рр. був завідувачем Житомирського обласного відділу охорони здоров'я.

З 1986 р. – заступник міністра охорони здоров'я України. Перший міністр охорони здоров'я України (1989–1994). У 1995 р. – голова Державного комітету України з медичної та мікробіологічної промисловості України. Був членом Комісії Верховної Ради з питань охорони здоров'я; членом наглядової ради Національного фармацевтичного університету; Почесним Президентом журналів: «Ліки України», «СНІД»; членом редколегій науково-практичних журналів: «Клінічна антибіотикотерапія», «Вісник фармації», «Клінічна фармація».

Автор понад 210 наукових робіт, зокрема 3-х монографій, посібника «Клиническая хирургия»,

16 авторських свідоцтв. До останніх днів Ю. П. Спіженко керував приватною клінікою в с. Капітанівка (Київська обл.), оснащеною кібер-ножем для видалення ракових пухлин.

У м. Олевськ Житомирської обл. йому встановлено меморіальну дошку.

Нагороджений орденом «Знак Пошани», «За заслуги III ступеня» (1997), ін. державними нагородами.

Література

1. Редакція «Українського медичного часопису» висловлює співчуття з приводу смерті видатного українського медика Юрія Спіженка // Український медичний часопис. – 2010. – № 6. – С. 124.

2. Спіженко Юрій Прокопович // Хто є хто на Вінниччині : видатні земляки / упоряд. В. Болгов. – Київ, 2001. – Т. 2. – С. 72 : портр.

3. 65 років від дня народження Юрія Прокоповича Спіженка // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2015 року : хронол. довід. / уклад. О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко. – Вінниця, 2014. – С. 151.

КАЗМІРЧУК Анатолій Петрович

26.06.1970

55 років від дня народження

Військовий лікар, заслужений лікар України (2015), доктор медичних наук, професор, генерал-майор медичної служби.

Народився в селі Шевченка Хмільницького р-ну Вінницької обл. Закінчив факультет підготовки лікарів для Військово-морського флоту Військово-медичної академії

(1993). Впродовж 1993–1996 рр. був слухачем факультету

підготовки військових лікарів Української військово-медичної академії. Після закінчення обіймав посаду начальника відділення загальнолікарської допомоги Центрального відділення поліклініки Міністерства оборони України. Служив старшим ординатором (1997–2005), начальником нефрологічного відділення клініки урології та нефрології Головного військового клінічного госпіталю (2005–2011); провідним терапевтом Головного військово-медичного клінічного центру «Головний військовий клінічний госпіталь» (2011–2012). Начальник Головного військово-медичного клінічного центру (2012–2023). З 2023 р. – командувач медичних сил ЗСУ. Входить до Поважної ради громадської ініціативи «Орден святого Пантелеймона».

Нагороджений орденами «За заслуги» II (2024) та III ступенів (2022), Богдана Хмельницького III ст. (2022), Данила Галицького (2017); святого Архистратига Михаїла (2017), святого Юрія Переможця (2016), а також низкою відзнак і медалей Міністерства оборони України.

Лауреат премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій за роботу «Інноваційний підхід з організації та надання медичної допомоги у гібридній війні» (2016); лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2020).

Література

1. Вовк А. Генерал-майор Анатолій Казмірчук з Вінниччини став командувачем медичних сил ЗСУ / А. Вовк // RIA. – 2023. – 22 листоп. (№ 47). – С. 4.

2. Командувачем медичних сил ЗСУ призначили уродженця Вінниччини Анатолія Казмірчука // Події. Факти. Новини Вінниччини. – 2023. – 22 листоп. (№ 47). – С. 1 : фот.

ШЕПЧЕНКО Петро Дмитрович

29.06.1870 – 06.05.1933

155 років від дня народження

Лікар-хірург, активний діяч «Просвіти».

Народився в с. Зятківці Гайсинського повіту, нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. Закінчив Подільську духовну семінарію (1890), медичний факультет Юр'ївського університету (1902; нині Тартуський, Естонія).

Працював лікарем у Києві. Брав участь у російсько-японській війні (1904–1905). Упродовж 1908–1909 рр. – земський лікар Слобідки-Рихтівської, нині Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл. За участь у діяльності Київської «Просвіти» у 1907 р. був заарештований. З 1907 р. працював лікарем в містечку Радзивилів, нині м. Радивилів Рівненської обл. Згодом – залізничним лікарем на відтинку Здолбунів – Львів.

В часи УНР входив до медико-харчової комісії, яка займалася розробкою конкретних заходів допомоги біженцям на шляхах їх руху, складанням відповідних кошторисів, визначенням напрямків руху різними видами транспорту та ін. Активний член і учасник Українського лікарського товариства.

Автор брошури «Тяжке лихо, або що таке пранці та як від них боронитися» (1923).

Література

1. Наріжний С. Українська еміграція: культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / С. Наріжний. – Прага, 1942. – Ч. 1. – Про Шепченка П. Д. – С. 226, 227, 318.
2. Петро Дмитрович Шепченко // Шпитальна хірургія. – 1998. – № 2. – С. 7–8.
3. Шепченко Петро Дмитрович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Ytmj8i> (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

Липень

***

*Ще вродить жито. Визріє овес.
Ще буде мир, здобутий в перемогах.
І тільки душі до святих небес,
полинуть птахом до самого Бога.
Ще будуть квіти, бджоли і нектар.
Нап'ються пуп'янки живильної водиці.
І тільки кров, пролита на вівар,
Розквітне маком в золотій пшениці.
І тільки біль ніколи не мине
За тихий рай дитячого спокдю.
І мирне небо – чисте й голубе,
Загоїть рани, та не нам з тобою ...
І буде Київ. Вічний і новий.
Повстане все, що в попелі згоріло.
Спечеться хліб – святий і запашний.
І Бог воздасть. За все, що наболіло ...*

Людмила Галінська

ДУГЕЛЬНА Тетяна Миколаївна

12.07.1970

55 років від дня народження

Психолог-психотерапевт,
письменниця, публіцистка, телеве-
дуча.

Народилася в с. Джулинка, нині
Гайсинського р-ну Вінницької обл.
Закінчила Вінницьке медичне учи-
лище ім. акад. Д. К. Заболотного
(1988), психологічний факультет
Київського міжнародного універси-
тету з відзнакою (2006).

Співзасновниця одного з перших в Україні центрів
психології сім'ї «Лелека» (2005). Заснувала власний
медіапроект «Почни з себе», який транслювався до 2020 р.
на інформаційному порталі «Журналіст».

З початку повномасштабного вторгнення Росії
розпочала працювати над збіркою творів воєнного часу;
створила групи психологічної підтримки та освітні ефіри для
допомоги глядачам і слухачам у подоланні кризових станів
та адаптації до викликів воєнного часу. Із жовтня 2022 р.
розпочала свою діяльність на каналі «Калина» з метою
популяризації українських традицій, обрядів та звичаїв.

Наукові дослідження: вплив негативних емоцій і
психологічних травм на стан здоров'я людини.

Нагороджена золотою медаллю та дипломом «Гордість
Університету» (2006), нагородами Українського фонду
культури «За особливі заслуги в розвитку психології і
педагогіки в Україні» (2010). Лауреат Всеукраїнської премії
«Жінка третього тисячоліття» за просвітницьку діяльність та

популяризацію психологічної допомоги населенню (2010).
Удостоєна номінації «Психолог-експерт України» за рекордну кількість контактів із засобами масової інформації (2011).

Література

1. Дугельна Тетяна Миколаївна [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Tomlslk> (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.
2. Шевчук Ф. Поле любові Тетяни Дугельної / Ф. Шевчук // Вінниччина. – 2011. – 16 берез. – С. 9 : кольор. фот.
3. Як той добрий янгол... : [про психологиню, психотерапевтку Т. М. Дугельну] // Портрети / Ф. Шевчук. – Вінниця, 2013. – С. 349–357 : портр.

КОРОЛЬ Олександр Павлович

18.07.1930 (за ін. даними 11.07.1930) – **07.12.2003**

95 років від дня народження

Нейрохірург, доктор медичних наук (1971), професор (1980).

Народився в с. Кузьминці Гайсинського р-ну, нині Вінницької обл. Закінчив Львівський медичний інститут (1953).

Відтоді працював у Київському НДІ нейрохірургії, з 1957 р. до 1961 р. – на посаді старшого наукового співробітника. Протягом 1961–1964 рр. – завідувач відділу нейрохірургії Одеського психоневрологічного інституту. Із 1965 р. працював в

Одеському медичному інституті, де упродовж 1980–1990 рр. був завідувачем курсу нейрохірургії кафедри анестезіології, реаніматології та нейрохірургії. Засновник одеської школи нейрохірургів.

Наукові дослідження: нейроонкологія, судинна нейрохірургія, нейротравматологія.

Заслужений діяч науки і техніки України (1996).

Похований у м. Київ.

Література

1. Олександр Павлович Король : [некролог] // Український нейрохірургічний журнал. – 2003. – № 4. – С. 97–98.

2. Васильєв К. К. Король Олександр Павлович / К. К. Васильєв // Енциклопедія Сучасної України. – 2014. – Т. 14 : Кол – Кос. – С. 562 : портр.

3. Помним! К 80-летию профессора А. П. Короля // Український нейрохірургічний журнал. – 2011. – № 1. – С. 90–91.

СОРОЧАН Олександр Павлович

18.07.1970

55 років від дня народження

Санітарний лікар, організатор охорони здоров'я.

Народився в м. Вінниця. Закінчив Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (1995), Академію державного управління при Президентові України (2004), Одеську національну юридичну академію (2006).

Працював лікарем з гігієни харчування Вінницької районної санітарно-епідеміологічної станції; головним

державним санітарним лікарем Вінницького району (1996–2002), головним державним санітарним лікарем м. Вінниця (2002–2014); начальником Головного управління держсанепідслужби у Вінницькій області (2014–2016). Заступник (2017–2018), з 2018 р. – перший заступник начальника Головного управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області.

Нагороджений Почесними грамотами Вінницької обласної державної адміністрації, Міністерства охорони здоров'я України та ін. нагородами.

Література

1. Сорочан Олександр Павлович [Електронний ресурс] // Вінницька міська рада : офіц. сайт. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/lllfeh> (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

Серпень

***

*А завтра нас усіх чекає осінь
Красива, фантастична, золота!
І вересневі ранки – теплі, босі,
І вечори, й холодна ніч густа...*

*І кава ароматна на світанні,
І неба ясно-синя височінь...
Нехай ця осінь втілює бажання,
Тож відпускайте мрії в далечінь!*

Вікторія Чорній

ЗЛЕПКО Сергій Макарович

10.08.1950 – 15.04.2020

75 років від дня народження

Фахівець у галузі радіоелектроніки, доктор технічних наук (1990), професор (2002).

Народився в м. Вінниця. У 1974 р. закінчив Вінницький політехнічний інститут (нині технічний університет), де відтоді (з перервою) працював: з 1993 р. – завідувач кафедри проєктування медико-біологічної апаратури

Інституту радіотехніки, зв'язку та приладобудування. Впродовж 1976–1979 рр. – інженер ЦКБ (центрального конструкторського бюро) інформаційної техніки (Вінниця).

Розробляв принципи та методи проєктування біотехнічних і медичних систем; математичні моделі оцінки й прогнозування стану здоров'я людини; інформаційні технології і комплекси для психофізіологічного тестування персоналу. Винайшов апаратуру, яка оцінювала стан військових після їх перебування в зоні бойових дій.

Література

1. Пашенко М. І. Злепко Сергій Макарович / М. І. Пашенко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2010. – Т. 10 : 3 – Зор. – С. 617 : портр.

2. У Вінниці на 69-му році життя помер професор ВНТУ Сергій Злепко [Електронний ресурс] // Місто : [вебсайт газети]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/sryzhc> (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з екрана.

ТАНЦЮРА Мойсей Дорофійович

27.08.1895 – 197?

130 років від дня народження

Лікар-психіатр.

Народився в с. Ковалиха Черкаської обл. Закінчив Київську фельдшерсько-акушерську школу (1914), працював фельдшером у с. Ставище на Житомирщині. Під час Першої світової війни служив фельдшером у Київському військовому шпиталі (1915–1917). Після демобілізації повернувся на попереднє місце роботи. Протягом 1919–1924 рр. навчався в Київському медичному інституті. Впродовж 1928–1933 рр. працював ординатором Київського психоневрологічного інституту. Після цього обіймав посаду директора Вінницької психіатричної лікарні. У 1935 р. його було переведено до Київської психіатричної лікарні на посаду завідувача відділення.

З червня 1941 р. працював директором 2-ї Київської психіатричної лікарні, розташованої в селищі Феофанія. Під час окупації нацистами Києва був призначений на посаду завідувача медичної лікувальної частини (головного лікаря) 1-ї Київської психіатричної лікарні, на цій посаді працював до лютого 1942 р., а потім від початку березня 1942 р. став директором лікарні. На роки окупації припадає найскладніший період лікарської практики М. Д. Танцюри. Працівники лікарні намагалися рятувати хворих передчасною випискою; вмовляли людей, які приводили хворих, не влаштовувати їх до лікарні. Під час Другої

світової війни в окупованому Києві разом із персоналом лікарні, ризикуючи своїм життям, М. Танцюра врятував від неминучої смерті понад 500 хворих. Та зберегти життя всім пацієнтам було неможливо. Унаслідок нацистської політики було вбито більшість пацієнтів психіатричної лікарні, де він працював, а лікарі та значна частина персоналу мимоволі стали співучасниками цього злочину. Після того, як тих 40 хворих, що залишилися, перевели до 4-ї санаторної лікарні, Павлівську лікарню закрили, а М. Танцюру в жовтні 1942 р. було переведено на посаду головного лікаря 11-ї поліклініки м. Києва. Там він розгорнув широку патріотичну роботу: рятував молодь від відправки на примусові роботи до Німеччини, допомагав партизанським організаціям тощо. З приходом Червоної армії в Київ у листопаді 1943 р. його знову було призначено директором Київської психіатричної лікарні.

22 грудня 1943 р. як підозрюваному у справі знищення психічнохворих йому було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Вироком суду від 3–4 квітня 1944 р. Мойсей Танцюра був визнаний винним та засуджений на 10 років виправно-трудових робіт з конфіскацією майна. Після винесення вироку лікар неодноразово звертався зі скаргою та вимогами переглянути справу. 22 лютого 1946 р. внаслідок другого перегляду справи лікар М. Танцюра та інші засуджені за цією справою були виправдані та звільнені. Подальша доля лікаря не встановлена

У 1998 р. рішенням правління Асоціації психіатрів України було запроваджено премію ім. М. Танцюри для відзначення лікарів-психіатрів, які гідно працюють в умовах правової незахищеності пацієнтів і лікарів. Девіз премії: «За гідну поведінку в негідній ситуації».

Література

1. Венгер А. Головний обвинувачуваний: діяльність Мойсея Танцюри у світлі матеріялів архівно-слідчої справи № 74159 ФП / А. Венгер // Україна Модерна. – 2020. – Т. 20, квіт. – С. 313–361.
2. Гулик І. За завісою цензури / І. Гулик // Бібліотечний форум України. – 2017. – № 2. – С. 23–24.
3. Гулик І. В. Унікальна знахідка у бібліотеці ВНМУ : праці першого з'їзду невропатологів та психіатрів 1935 року проходили цензуру / І. В. Гулик // Молодий медик. – 2017. – Жовт. (№ 9). – С. 7 : фот.
4. Ключко В. Л. Вінницька психоневрологічна лікарня ім. акад. О. І. Ющенко. 1897–1997 : (істор. нарис) / В. Л. Ключко. – Вінниця : Віноблдрукарня, 1997. – Про Танцюру. – С. 24, 96.

Вересень

***

Пхає до скрині Вересень літо,
котяться ябка по мокрій траві.
Сіє і сіє дощі хтось крізь сито,
чеше косу пані Осінь. Живі
ті хризантеми, що мама садила,
пахнуть і квітнуть. А що їм дощі?
Мерзнуть в метелика віяла-крила,
то клаптик літа на мокрому склі.
Гнізда порожні розхитує вітер,
шарпає листям і трощить каштани.
Ти посміхнись. Ще не вмерли всі квіти.
Ще пані Осінь напише романи...
В серці запалить притоптане літо,
душу зігріють крихкі каганці.
Вересень в скрині старі сухоцвіти
наче гербарій, засушить усі.
Чаю наварить. Смачного, як в мамі.
Осінь - то сповідь. Бери і читай.
Ти не сумуй. Серед жовтої гами
є трохи літа, метелик, і чай...

28.09.2022

Людмила Галінська

РОЛЛЕ(Є) Йосип (Юзеф) Антоній

26.09.1830 – 21.01.1894

195 років від дня народження

Лікар, громадський діяч, краєзнавець, письменник.

Народився в с. Генріхівка Могилівського повіту, нині село Роля Жмеринського р-ну Вінницької обл. Закінчив Немирівську гімназію, медичний факультет Київського університету з відзнакою (1855). Лікарську діяльність розпочав у містечку Яришеві на Поділлі. У 1858 р. вдосконалював свої знання з медицини в Зоненштейні поблизу Дрездена, згодом – у Сорбонні у видатного психіатра Жана Шарко. В 1863 р. у Київському університеті захистив докторську дисертацію на тему «Психічні захворювання», де виклав методи лікування психічних хворих, що використовувалися саме на Поділлі. Отримав пропозицію зайняти кафедру психіатрії Варшавської Головної школи, однак вабило Поділля. З 1861 р. (за ін. даними – 1860 р.) своє життя пов'язав з Кам'янець-Подільським, де займався лікарською практикою. Був також лікарем у духовній семінарії, читав лекції для семінаристів.

У 80-х роках працював лікарем-інспектором цукрових заводів Подільської губернії. Інспектуючи цукрові заводи, знайомився з важкою працею і побутом робітників, домагався поліпшення їхнього становища. Важливою умовою громадського здоров'я вважав регулярний огляд працівників. Зробив вагомий внесок у розвиток соціальної гігієни як науки. Склав медико-топографічний та гігієнічний

опис Подільської губернії. На основі рукописних джерел місцевих монастирських, церковних та приватних архівів у 1872 р. дав історичний огляд епідемій та ендемічних захворювань, що мали місце на Поділлі, починаючи з 15 ст. Особливу увагу приділяв вивченню української народної медицини. Засновник, скарбник Подільського товариства людинолюбства (1884), ініціатор створення у Кам'янці-Подільському безкоштовної лікарні, пункту щеплення віспи, перших у місті курсів акушерок – «повивальних бабок». Один із ініціаторів заснування краєзнавчого музею в місті, один із організаторів Товариства подільських лікарів («Каменец-Подольское товарищество врачей»), впродовж 30 років – його секретар.

Творча медична спадщина вченого складає понад 20 наукових праць з різних проблем медицини, санітарії, статистики та історії медицини Поділля й Волині. Ряд фундаментальних праць присвятив санітарному стану краю. Паралельно з медичною практикою збирав матеріали з історії Поділля. Автор численних монографій, статей і нарисів з історії Правобережної України: «Історичні силуети», «Розповіді з минулого», «Тульчинський двір», «Подільські замки на Молдовському кордоні», «Нарис історії Правобережної України» та ін. Брав участь у виданнях «Подольская старина», «Материалы для истории Подольской губернии», що містить 119 документів 18 ст. З 1875 р. видавав «Історичні оповідання», що принесли йому славу талановитого письменника (всього до 1893 р. вийшов 21 том історико-літературних творів польською мовою). Деякі з оповідань з'явилися у 80-х рр. на сторінках «Киевской старины».

Був членом-кореспондентом Товариства київських лікарів (1864), Краківської АН (1863), Почесним членом

лікарських товариств Києва, Варшави, Вільнюса, Парижа, Подільської АН (з 1863 р.), членом Подільського єпархіального історико-статистичного комітету (з 1866 р.).

Література

1. Баженова С. Перший з краєзнавців Поділля : до 185-річчя від дня народження Юзефа Антонія (Йосипа Йосиповича) Ролле // Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2015 рік : рек. бібліогр. довід. / уклад. В. О. Мельник. – Хмельницький, 2014. – С. 137–140.

2. Баженова С. Е. Товариство подільських лікарів і Юзеф Антоній Ролле / С. Е. Баженова // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. – Т. 5. – С. 22–27.

3. Гальчак С. Ролле Йосип Йосипович (Антоній-Йосип) / С. Гальчак // Розвиток краєзнавства у Східному Поділлі ХІХ–поч. ХІ ст. / С. Гальчак. – Вінниця, 2011. – С. 670–671.

4. Dr. Antoni J. – Йосип Ролле : до 195-річчя від дня народження видатного краєзнавця Поділля 1829–1894 : біобібліогр. покажч. – Кам'янець-Подільський, 2024. – 82 с.

5. Ролле (є) Йосип (Юзеф) Антоній // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України ; наук. керівник Р. І. Павленко ; авт.-упоряд. С. М. Булах [та ін.]. – Київ, 2012. – Вип. 2 : Друга половина ХІХ – початок ХХ століття. Літери Л–С. – С. 221–222.

6. Прокопчук В. С. Краєзнавець Йосип Ролле // Духовні витоки Поділля: творці історії краю : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 9–11 верес. 1994 р., Кам'янець-Подільський. – Хмельницький, 1994. – С. 20–23.

7. Щепанський С. Пам'яті Йосипа Йосиповича Ролле // Кам'янець-Подільський вісник. – 1994. – 22 січ. – С. 4.

Жовтень

***

*Київська прописка, середня освіта.
Загинув під Попасною на початку жовтня.
Соняшникові поля незібрані з літа.
Над ними розкривається золота безодня.*

*Стоятимуть тепер цілу зиму.
Чорнітимуть літерами в газеті,
ловлячи тишу, ледь вловиму,
ніби лисицю в очереті.*

*Птахи над ними завмирають щоразу –
чутливі, як слухові апарати.
Бути соняшником в полях Донбасу –
це знати як жити й за що помирати.*

*Своїм хребтом, металевим тросом,
поєднувати ґрунти і води,
тримаючись за осінній чорнозем
з гіркою відданістю природи.*

Сергій Жадан

БОБРИК Іван Іванович

06.10.1925 – 14.06.2011

100 років від дня народження

Анатом, доктор медичних наук (1976), професор (1978).

Народився в с. Митки, нині Жмеринського р-ну Вінницької обл. Закінчив Київський медичний інститут з відзнакою (1955), в якому працював з 1960 р.: професор, декан, з 1987 р. – завідувач кафедри анатомії людини.

Напрямки наукової діяльності: вивчення вікових змін в організмі в процесі розвитку.

Автор понад 330 наукових праць, в т. ч. 17 монографій та підручників.

Почесний президент Наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів і топографоанатомів України. Член-кореспондент НАПН України з 1997 року. Лауреат Державної премії УРСР (1986). Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1989). Учасник Другої світової війни. Нагороджений бойовими та ін. державними нагородами.

Література

1. Бобрик Іван Іванович // Імена України 2007 : біогр. енциклопед. слов. / Ін-т гуманітар. досліджень АН України ; уклад.: Л. Г. Андрієнко [та ін.]. – Київ, 2007. – С. 52 : портр.

2. Видатний представник славетної Київської школи анатомів // Вісник морфології. – 2000. – Т. 6, № 2. – С. 357–358 : портр.

3. Пам'яті Бобрика Івана Івановича (1925–2011) // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2011. – Т. 10, № 3. – С. 76–77.

4. Пикалюк В. С. Професори-морфологи України : довідник / В. С. Пикалюк, А. А. Бабанін, В. В. Кісельов. – Сімферополь, 2010. – Про Бобрика І. І.

5. Пиріг Л. А. Бобрик Іван Іванович / Л. А. Пиріг // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2004. – Т. 3 : Біо – Бя. – С. 97 : портр.

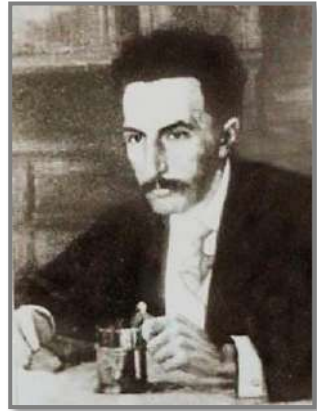
МАЛИНОВСЬКИЙ Людвіг Іванович

07.10.1875 – 23.05.1917

150 років від дня народження

Визначний хірург, земський лікар, організатор лікарської справи.

Народився в м. Кам'янець-Подільський. Навчався на медичному факультеті Московського, згодом Юр'ївського університетів (нині Тартуський, Естонія). Звання «лекаря» отримав у 1902 р. Впродовж 2-х років – асистент і ординатор кафедр

хірургії університету під керівництвом професора Цеге фон Мантейфеля. У 1903 р. повернувся на Поділля і деякий час працював завідувачем лікарні в містечку Дунаївці (нині місто Хмельницької обл.) та дільничним лікарем Ушицького повіту Подільської губернії. За іншими джерелами – після закінчення університету працював на Поділлі впродовж року, після чого – ординатором в клініці Дерптського університету. У 1905 р. його запросили очолити щойно відкриту земську лікарню Вінницького повіту.

В роки Першої світової війни був головним лікарем і провідним хірургом найпотужнішого у Вінниці шпиталю і залишався старшим (головним) лікарем повітової земської лікарні. Для шпитальних потреб влаштував у Вінниці курси сестер милосердя і написав спеціальний підручник.

У 2012 р. вивчав передовий досвід організації лікарської справи в Німеччині та Австрії. Рівень хірургічної допомоги, яку надавав Л. І. Малиновський, відповідав найвищим світовим стандартам. Хірург широкого профілю проводив складні операції майже на всіх органах, особливої уваги надаючи лікуванню органів черевної порожнини. Сприяв санітарному просвітництву. Пропагував необхідність зміцнення й розширення лікарської мережі, ініціював створення у Вінницькій земській лікарні безкоштовної амбулаторії. Один із ініціаторів створення Вінницької лікарні ім. М. І. Пирогова (нині ВОКЛ ім. М. І. Пирогова). Був членом Вінницького медичного товариства.

Автор близько 25 наукових праць з питань хірургії. Його зауваження щодо підготовки до операцій та обробки ран, які викладено в монографії «Догми асептики, підготовка операцій і лікування ран» (1916), не втратила свого значення і в наш час.

Похований біля Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М. І. Пирогова. У Вінниці іменем Малиновського названо бібліотеку і музей ВОКЛ ім. М. І. Пирогова та одну з вулиць міста. У 2008 р. на кутовому будинку на розі вулиць Пирогова і Малиновського встановлено меморіальну дошку пам'яті хірурга.

Література

1. Древа Н. На вулиці Малиновського / Н. Древа // Пульсуючі джерела. – 2009. – 12 січ. (№ 1). – С. 8.

2. Засновник Вінницької Пироговської лікарні // Вінниця – місто послідовників М. І. Пирогова : монографія / [О. А. Юрчишина, Н. М. Кравчук, Л. В. Сухарева та ін. ; Наук. б-ка ВНМУ ім. М. І. Пирогова]. – Вінниця, 2020. – С. 112–119 : фот.

3. Земський лікар Л. Малиновський – уродженець Кам'янця-Подільського // Мазурик Є. В. Нариси про минуле і сьогодення медицини Кам'янця-Подільського і Хмельниччини. – Кам'янець-Подільський, 1999. – С. 156–161.

4. Лекарев Л. Хірург, людина : [про лікаря Л. І. Малиновського] / Л. Лекарев // Молодий медик. – 1963. – 21 груд. (№ 41). – С. 2.

5. Малиновський Людвіг Іванович // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України. – Київ, 2012. – Вип. 2 : Друга половина ХІХ – початок ХХ століття. Літери Л – С. – С. 53–54.

6. Подолинний А. А. Малиновський Людвіг Іванович / А. М. Подолинний // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2017. – Т. 18: Лт – Малицький. – С. 697.

ХРАЩЕВСЬКА Оксана Миколаївна

10.10.1925 – 29.10.2017

100 років від дня народження

Лікар-фтизіатр.

Народилася в м. Вінниця. Донька М. М. Хращевського, мовознавця, літературознавця, краєзнавця, викладача латинської мови Вінницького фармацевтичного інституту.

У 1929 р. її родина, побоюючись репресій, переїхала до Києва. Навесні 1946 р. Оксану –

студентку 3-го курсу Київського медичного інституту – заарештували. Інкримінували участь в ОУН і в СБУ (Спілці визволення України). 29 серпня 1946 р. вироком військового трибуналу м. Києва її позбавили волі з відбуттям покарання у виправному трудовому таборі строком на 10 років з позбавленням усіх прав. В ув'язненні перебувала у Вятлазі (ОТП № 3), працювала медсестрою у санчастині. За касацією, поданою матір'ю, зменшили строк таборів до 5 років, після відбуття яких відправили на довічне заслання до Сибіру (Красноярський край, Довго-Мостовський район). Заслання відбувала у Довгомостовському районі Красноярського краю, спочатку на спецпоселенні (лісопвал), згодом завідувала фельдшерським пунктом у селищі Капкар. Звільнена із заслання 2 червня 1954 року, повернулася до Києва, але не змогла влаштуватись ані на навчання, ані на роботу. Змушена повернутися до Сибіру, працювала в Єнісейську.

Реабілітована 11 листопада 1955 р. за відсутністю складу злочину.

Закінчила Дніпропетровський медичний інститут (1960). Працювала фтизіатром.

Автор книги спогадів «Зламаний цвіт», де відтворила все, що пережила під час ув'язнення, у таборі та на засланні та мемуарної статті в альманасі «Біль».

Література

1. Городня О. Обрані Україною / О. Городня // Боярка-інформ. – 2017. – 26 трав. (№ 11). – С. 7 : портр.

2. Незламна: пам'яті лікаря Оксани Миколаївни Хращевської (10.10.1925–29.10.2017) [Електронний ресурс] : до Дня пам'яті жертв політичних репресій / авт. презентації О. А. Юрчишина // Бібліотека ВНМУ ім. М. І. Пирогова : [вебсайт]. – Електрон.

презентація. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Zm9KJq> (дата звернення: 29.08.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

3. Самолевська О. Важка дорога з України в Україну / О. Самолевська // Дзеркало тижня. – 2015. – 14–20 листоп. (№ 43). – С. 11.

4. Самолевська О. Не полишайте слухати старих : [про Хращевську О. М.] / О. Самолевська // Жінка. – 2018. – № 10. – С. 10–11 : фот. кольор.

5. Хращевська О. М. Зламаний цвіт : худож.-док. проза / О. М. Хращевська. – Львів : Сполом, 2012. – 240 с. : фот.

БОЙКО Іван Никифорович

24.10.1910 – 12.05.1975

115 років від дня народження

Медик, військовик, полковник.

Народився в с. Жорнище, нині Вінницького р-ну Вінницької обл. Закінчив Вінницьку медичну школу (1930). Того самого року вступив до танкового училища. Учасник Другої світової війни, зокрема, боїв на річці Халхін-Голл (1939). Відзначився в боях за визволення залізничної станції Козятин на Вінниччині та під час форсування рік Дністер і Прут у боях за Чернівці.

У повоєнний час закінчив академічні курси при Військовій академії бронетанкових і механізованих військ (1948). Продовжував службу на посаді заступника командира корпусу (1952–1956). У 1956 р. звільнився у запас.

Двічі Герой Радянського Союзу (січень, квітень 1944). Нагороджений багатьма орденами та медалями, у т. ч. двома медалями «Золота Зірка». У рідному селі встановлено його погруддя, у Івано-Франківську – меморіальну дошку, в м. Козятин його ім'ям названо одну з вулиць.

Література

1. Бойко Іван Никифорович // Герої Вінниччини / С. Гальчак. – Вінниця, 2016. – С. 11–12.
2. Жорнищанин Іван Бойко // Трудова слава. – 2020. – 26 листоп. : фот.
3. Бойко Іван Никифорович / К. Д. Хоменко, О. І. Максименко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2004. – Т. 3 : Біо – Бя. – С. 91.
4. Ясь О. В. Бойко Іван Никифорович / О. В. Ясь // Енциклопедія історії України / ред. В. А. Смолій. – Київ, 2003. – Т. 1 : А – В. – С. 325 : портр.

Листопад

***

*Як побачиш осінь біля мого дому--
Нехай не тікає. Стріну я її.
Я її чекаю, попри біль і втому,
Жду, коли загляне у мої краї.
Я для неї хустку нову прикупила,
Сядем, поговорим... І нехай дощить.
Я для неї чаю з м'яти наварила.
Що для мене роки, то для неї -- мить.
Сядемо, згадаєм, всіх, кого забрала.
Всіх, кого любила.... А уже нема...
Мила, мила осінь, якби ж то ти знала
Від чого сивіє серце і коса.
Хай кружляє листя, як карткі з альбому,
В пам'яті всі завше будуть молоді.
Я тебе зустріну біля свого дому,
Понесуть тривоги в небо журавлі.*

26.09.2021

Людмила Галінська

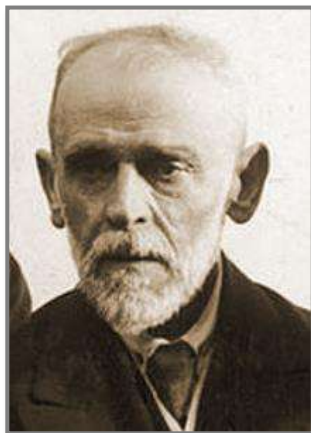
ДЛУСЬКИЙ Казимир

01.11.1855 – 06.09.1930

170 років від дня народження

Лікар-пульмонолог, вчений, політичний діяч, публіцист, дипломат.

Народився в с. Соснівка, нині Шаргородського р-ну Вінницької обл. Навчався у Немирівській гімназії на Вінниччині (1870–1873). У Парижі вивчав медицину та закінчив Приватну школу політичних наук. У 1899 р. отримав підтвердження диплома лікаря в

Ягеллонському університеті (м. Краків). Працював асистентом у Давосі у відомому санаторії доктора Турбана. Вивчав досвід роботи санаторіїв у Франції і Німеччині.

З 1900 р. мешкав у м. Закопане в Польщі і наглядав там над будівництвом санаторію, який було відкрито в 1902 р. Упродовж 16 років очолював цей санаторій, зробивши з нього знаменитий лікувальний заклад. Впродовж 1878–1881 рр. вивчав медицину в Женеві, а згодом – у Парижі.

Після повернення до Польщі присвятив свою діяльність боротьбі з туберкульозом, раком і алкоголізмом.

Був одружений на старшій сестрі М. Склодовської-Кюрі – Броніславі.

Література

1. Колесник В. Длуський (Dluski) Казімеж / В. Колесник // Відомі поляки в історії Вінниччини : біогр. слов. / В. Колесник. – Вінниця, 2007. – С. 176–178.

2. 160 років від дня народження Казімежа Длуського // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2015 року : хронол. довід. / уклад. О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко. – Вінниця, 2014. – С. 255.

БРОДСЬКИЙ Андрій Фаустович
02.11.1900 – 25.02.1979

125 років від дня народження

Травматолог-ортопед, доктор медичних наук (1967), професор (1968).

Народився в с. Зозів, нині Липовецького р-ну Вінницької обл. Закінчив Київський медичний інститут (1926). Учасник Другої світової війни.

Працював в Українському НДІ травматології та ортопедії (м. Київ): завідувач організаційно-методичного відділу (1950–1954), завідувач лабораторії консервування і трансплантації біологічних тканин (1959–1969).

Наукова діяльність: розроблення технологій заготівлі, консервування і трансплантації кісткових гомотрансплантатів для хірургічного лікування травматологічних та ортопедичних хворих; виготовлення біологічної плівки та застосування її для лікування хворих з опіками і трофічними виразками.

Література

1. Кривенко В. М. Бродський Андрій Фаустович / В. М. Кривенко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2004. – Т. 3 : Біо – Бя : – С. 477 : портр.

2. 115 років від дня народження Андрія Фаустовича Бродського // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2015 року : хронол. довід. / уклад.: О. Ю. Антонюк, Г. М. Авраменко. – Вінниця, 2014. – С. 255.

3. 115 років від дня народження Андрія Фаустовича Бродського // Імена в медицині у відгомоні часу. 2015 рік : календар знаменних та пам'ятних дат / Нац. наук. мед. б-ка України ; уклад.: С. М. Булах, Л. Є. Корнілова, М. С. Слободенюк. – Київ, 2014. – С. 87.

ЗАЙЦЕВА Валентина Григорівна

14.11.1950

75 років від дня народження

75 років тому народилася епідеміолог, санітарний лікар, заслужений лікар України (2009).

Народилася в с. Осітна, нині Уманського р-ну Черкаської обл. Закінчила санітарно-гігієнічний факультет Дніпропетровського медичного інституту.

Працювала у Крижопільській районній санепідемстанції на Вінниччині (1975–1980); санітарним лікарем з комунальної гігієни у Вінницькій обласній санітарно-епідеміологічній станції. Очолювала епідеміологічний відділ Замостянської санітарно-епідеміологічної станції у м. Вінниця (1981–1988). З 1988 р. – головний лікар Замостянської санітарно-епідеміологічної станції, згодом – головний лікар Вінницької міської санітарно-епідеміологічної станції. З 2002 р. – головний державний санітарний лікар Вінницької обл.

Виконувала обов'язки генерального директора, працювала заступником генерального директора державної установи «Вінницький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

З 2024 р. – в. о. директора некомерційного підприємства Вінницької обласної Ради «Клінічний Центр інфекційних хвороб».

Нагороджена відзнакою «За заслуги перед Вінниччиною» (2022) та ін. державними нагородами.

Література

1. Валентина Зайцева // Голяченко О. М. Лікарі Вінниччини / О. М. Голяченко. – Тернопіль, 2004. – Вид 2-ге, випр. – С. 95–96 : фот.

2. Зайцева В. Г. Санепідстанція завжди на варті : [бесіда з В. Г. Зайцевою, голов. санітар. лікарем Вінниц. обл.] / В. Г. Зайцева ; спілкувалась Г. Чорна ; фот. В. Осьмушка // Вінниччина. – 2007. – 12 жовт. – С. 2.

3. Зайцева Валентина Григорівна // Україна медична : довід.-біогр. вид. / упоряд. В. В. Болгов. – Київ, 2004. – Вип. 2. – С. 83.

4. Маркович В. Директоркою клінічного центру інфекційних хвороб призначено Валентину Зайцеву / В. Маркович // 33-й канал. – 2024. – 12 черв. (№ 25). – С. 4 : фот.

ТЕБЕНЧУК Галина Михайлівна

15.11.1925

100 років від дня народження

Педіатр, доктор медичних наук (1973), професор (1979).

Народилася в м. Козятин Бердичівської округи, нині місто Вінницької обл. Закінчила з відзнакою Київський медичний інститут (1948).

Працювала у Київському інституті удосконалення лікарів (нині Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика) завідувачкою кафедр педіатрії № 2 (1974–1990), педіатрії № 3 (1991–1992), була деканом терапевтичного факультету (1981–1983) і фундатором деканату педіатричного факультету (1983–1985 рр.).

Автор близько 100 наукових праць. Напрями наукової діяльності: фізіологія та патологія новонароджених дітей, захворювання органів дихання в дітей раннього віку, органів травлення в дітей; дитяча кардіологія, нефрологія.

Нагороджена значком «Відміннику охорони здоров'я», медаллю «У пам'ять 1500-річчя Києва», низкою Почесних грамот. Її ім'я занесено до Книги Пошани НУОЗ України ім. П. Л. Шупика. У 1993 р. їй було призначено довічну державну стипендію Президента України.

Література

1. Вітаємо Галину Михайлівну Тебенчук! : [до 95-річчя від дня народження] // Сучасна педіатрія. Україна. – 2020. – № 7. – С. 6 : портр.

2. Життя, присвячене педіатрії : до 90-річчя з дня народження професора Галини Михайлівни Тебенчук / [упоряд. Т. О. Гуца ; під заг. ред. Ю. В. Вороненко, Г. В. Бекетової]. – Житомир ; Київ : Євенок О. О., 2017. – 233 с. : іл., портр.

3. Галина Михайлівна Тебенчук : (до 75-річчя від дня народження) : // Педіатрія, акушерство та гінекологія. – 2000. – № 6. – С. 64-65.

4. Макаревич Л. П. Доля та родове коріння видатної краянки : [про книгу «Життя призначене педіатрії», яка вийшла з нагоди 90-річного ювілею Г. М. Тебенчук, уродженки м. Козятин, відомої педіатрині, професорки, докторки медичних наук] / Л. П. Макаревич // 13 ОКРУГ. – 2018. – 15 лют. – С. 10.

5. Тебенчук Галина Михайлівна : до 85-річчя від дня народження // Современная педиатрия. – 2010. – № 6. – С. 151 : портр.

ВАЩЕНКО Марія Якимівна **18.11.1925 – 05.12.1980**

100 років від дня народження

Невропатолог, доктор медичних наук (1967).

Народилася в с. Гопчиця, нині Вінницького р-ну, Вінницької обл. Закінчила Львівський медичний інститут (1949). Працювала лікарем. З 1952 р. – у Київському НДІ епідеміології, мікробіології та паразитології (нині Інститут епідеміології та інфекційних хвороб

АМНУ): з 1973 р. – завідувач відділу функціональної діагностики, з 1975 р. – завідувач клініки інфекційних захворювань нервової системи. Засновниця наукового

напряму з вивчення клініки та терапії інфекційних захворювань нервової системи в Україні. Вивчала патогенетичні механізми розвитку неврологічних синдромів при грипі, ентеровірусних захворюваннях, епідемічному паротиті, менінгококовій інфекції та ін.

Література

1. Кожухар І. Г. Ващенко Марія Якимівна / І. Г. Кожухар // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2005. – Т. 4 : В–Вог. – С. 171 : портр.

ЛАШКЕВИЧ Валеріан Григорович

19.11.1835 – 17.06.1888

190 років від дня народження

Видатний терапевт, доктор медицини (1866), професор.

Народився в с. Іванівці, Літинського повіту Подільської губернії, нині село Барського р-ну Вінницької обл. Навчався в Подільській духовній семінарії, закінчив медико-хірургічну академію у Петербурзі із золотою медаллю (1862). Залишився в академії для підготовки до професорського звання. Стажувався за кордоном. У 1869 р. був затверджений на посаді доцента Харківського університету кафедри терапевтичної клініки. У 1870 р. затверджений екстраординарним, у 1872 р. – ординарним професором Харківського університету. Зачинатель Харківської терапевтичної школи. Завідувач кафедри факультетської

терапії (1869–1888), декан медичного факультету Харківського університету.

Наукові дослідження: сифіліс внутрішніх органів, нервові хвороби.

Література

1. Зеленюк В. «Школа не повинна давати інвалідів...» : сказав більше ста років тому відомий український терапевт Валеріан Лашкевич / В. Зеленюк // Вінниччина. – 2017. – 18 січ. – С. 5.

2. Йолтуховський М. Видатний український терапевт Валеріан Лашкевич / М. Йолтуховський // Подільський край. – 2017. – 13 січ. – С. 7 : іл.

3. Лашкевич Валеріан Григорович (1835–1888) // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України. – Київ, 2012. – Вип. 2 : Друга половина XIX – початок XX століття. Літери Л – С. – С. 20.

4. 180 років від дня народження Валеріана Григоровича Лашкевича // Імена в медицині у відгомоні часу. 2015 рік : календар знаменних та пам'ятних дат / Нац. наук. мед. б-ка України ; уклад.: С. М. Булах, Л. Є. Корнілова, М. С. Слободенюк. – Київ, 2014. – С. 92.

ВАСИЛЬЄВА Інтерна Олександрівна

19.11.1925 – 30.12.2004

100 років від дня народження

Акушер-гінеколог, доктор медичних наук (1984).

Народилася в містечку Тульчин, нині місто Вінницької обл. Закінчила Харківський медичний інститут (1951). (1951–1955); старший науковий співробітник Інституту «Охматдит» (Харків, нині Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків АМНУ; 1958–1964); провідний науковий співробітник Інституту педіатрії, акушерства та гінекології АМНУ (Київ, 1964–2001).

Наукові дослідження: вивчення стану здоров'я, причин гінекологічної захворюваності, перебігу вагітності у жінок, які працюють у хімічній промисловості, стану здоров'я їхніх дітей.

Література

1. Даценко Л. О. Васильєва Інтерна Олександрівна : / Л. О. Даценко // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2005. – Т. 4 : В – Вог. – С. 131 : портр.

ПАШКОВСЬКИЙ Валерій Мелетійович
19.11.1965

60 років від дня народження

Невролог вищої кваліфікаційної категорії, доктор медичних наук (1998), професор (2001).

Народився в м. Бершадь Вінницької обл. Закінчив з відзнакою Чернівецький державний медичний інститут з відзнакою (1988). Трудову діяльність розпочав у 1988 р., навчаючись в аспірантурі

на кафедрі анатомії людини Чернівецького державного медичного інституту. Асистент кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб (1991–1994), асистент кафедри нервових хвороб і психіатрії Буковинської державної медичної академії (1994–1998). З 1998 р. – завідувач кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології імені С. М. Савенка БДМУ, з 2009 р. – декан факультету післядипломної освіти.

Вивчає структурно-функціональні особливості, патогенез та питання лікування гострих і хронічних порушень мозкового кровообігу, діабетичних і травматичних уражень нервової системи.

Нагороджений Почесними грамотами Міністерства охорони здоров'я України.

Література

1. Пашковський Валерій Мелетійович // Пішак В. П. Професори Буковинського державного медичного університету (1944–2009) / В. П. Пішак, Ю. Т. Ахтемійчук, О. І. Іващук. – Чернівці, 2009. – С. 102 : портр.

2. Кричун І. І. Пашковський Валерій Мелетійович / І. І. Кричун [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/mlhjmz> (дата звернення: 30.09.2024), вільний. – Назва з екрана.

БІЛОЗОР Володимир

24.11.1890 – 18.10.1969

135 років від дня народження

Військовий лікар, польовий курінний лікар Українських Січових Стрільців та комендант-сотник 1-го польового військового госпіталю Української Галицької Армії, громадський діяч, учасник національно-визвольних змагань.

Народився в м. Львів. Закінчив львівську гімназію, медичну освіту отримав у Львові, Відні та Празі.

Разом з Українськими січовиками в ранзі чотаря-лікаря пройшов Першу світову. Протягом 1918–1920 рр. служив в Українській Галицькій Армії сотником та полковим лікарем. Організував і очолив польову лічницю 1-го Галицького корпусу УГА, яка у серпні – грудні 1919 р. перебувала в околицях Вінниці у лікарні для душевнохворих (нині Вінницька психоневрологічна лікарня ім. акад. О. І. Ющенка). Тут він займався адмініструванням шпиталю, лікуванням хворих. У Вінниці одружився з медсестрою польового шпиталю М. Фединською. Після реорганізації шпиталю навесні 1920 р. повернувся в Галичину до Коломиї, де працював лікарем. Був

заступником голови Українського гігієнічного товариства та співорганізатором філії Українського лікарського товариства. У 1932 р. відкрив амбулаторію для незаможних селян, яких часто лікував безкоштовно, та ще й давав їм гроші на ліки.

У роки Другої світової війни очолив лікарсько-санітарну референтуру дивізії «Галичина». Після війни працював лікарем у таборах для переміщених осіб у Німеччині. У 1949 р. емігрував до США, де у Філадельфії влаштувався лікарем-резидентом шпиталю для хронічно хворих. Співпрацював з українськими комбатантськими та пласовими організаціями української діаспори.

Автор спогадів та медико-історичних нарисів.

Похований на українському православному цвинтарі у Баввд-Бруці (штат Нью-Джерсі, США).

Література

1. Коваль О. Білозор Володимир // Українська революція (1917–1921) в іменах : вінницькі сторінки : біогр. довід. / Центр історії Вінниці, ВДПУ ім. М. Коцюбинського ; упоряд. Т. Р. Кароєва ; відп. за вип. Ю. А. Зінько. – Вінниця : Твори, 2019. – С. 25–26 : фот.

2. Пам'яті українського лікаря д-ра В. Білозора // Свобода. – 1970. – 6 січ.

3. 1890 – народився Володимир Білозор, лікар // Український інститут національної пам'яті : [офіц. вебсайт] <http://surl.li/mrvsal> 16.09.2024.

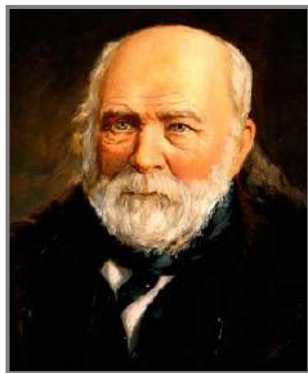
ПИРОГОВ Микола Іванович

25.11.1810 – 05.12.1881

215 років від дня народження

Видатний хірург, анатом, засновник військово-польової хірургії, педагог, громадський діяч.

Народився в м. Москва. Закінчив медичний факультет Московського університету (1828), був направлений до Професорського інституту Дерптського університету. До 1833 р. працював у хірургічній

університетській клініці. У 1841–1856 рр. – професор патологічної і хірургічної анатомії, академік Санкт-Петербурзької медико-хірургічної академії (1846), засновник госпітальної хірургічної клініки, керівник створеного за його проектом першого у світі Інституту практичної анатомії.

Під час Франко-пруської (1870–1871) та Російсько-турецької (1877–1878) воєн виїжджав на театр воєнних дій як представник Товариства Червоного Хреста.

Один із засновників хірургічної анатомії і анатомо-експериментального напрямку в хірургії. Його праці «Хірургічна анатомія артеріальних стволів і фасцій» (1837), «Повний курс прикладної анатомії людського тіла з малюнками (анатомія описово-фізіологічна і хірургічна)» (1843–1848), «Люстрована топографічна анатомія розпилів, проведених у трьох напрямках через заморожене людське тіло» (1851–1854) були відмічені Демидівською премією. Науково обґрунтував природничо-наукові основи хірургії, розробив нові порівняльно-анатомічні методи дослідження.

Запропонований ним метод пошарового вивчення замороженого тіла у сагітальній, фронтальній і горизонтальній площинах став поштовхом для розвитку вчення про фасції. Винайшов новий спосіб бальзамування.

Започаткував нову медичну дисципліну – топографічну анатомію. Перший у військово-польових умовах випробував на поранених перев'язку великих артеріальних судин, уперше описав оперативний доступ для перев'язки язикової артерії (Пироговський трикутник), розробив проєкційні лінії для перев'язки променевої та підколінної артерій. Першим використав крохмальну нерухому пов'язку, значно скоротив показання до ампутації кінцівок, застосувавши вперше в історії медицини гіпсову пов'язку. Першим у світі висунув ідею кісткової пластики. Провів першу в світі пластичну операцію безносому цирульнику, викроївши йому новий ніс. Розробив метод кістково-пластичної операції стопи, який увійшов у медичну літературу під назвою «Пироговська ампутація» (1854). Довів можливість пластичних втручань у відновленні сухожилля. Уперше описав патологічні зміни при азіатській холері (праця під такою назвою удостоєна Демидівської премії (1850)). Першим дав клінічну картину газової інфекції і гнійного остеомієліту. Основоположник знеболювання в Росії, автор нових способів інгаляційного і неінгаляційного наркозів. В експерименті довів можливість внутрішньовенного, внутрішньоартеріального і внутрішньотрахеального наркозів. Вперше в світі застосував ефір як знеболювальний засіб при хірургічних операціях на полі бою (Кавказ, 1847). Першим запропонував ректальний наркоз.

Був талановитим організатором військово-медичної служби. Сформульоване ним визначення війни як «травматичної епідемії» міцно увійшло у військово-медичну

літературу. Розробив метод щадного лікування вогнепальних переломів кінцівок. Першим описав раневе виснаження. Увів у практику ряд антисептичних засобів для боротьби з раневою інфекцією, вперше застосував йодну настоянку для обробки операційного поля, сформулював вимоги до перев'язувального матеріалу. Довів велике значення адміністративно-гігієнічних заходів у справі необхідної медичної допомоги пораненим під час війни і хворим під час епідемій. Під час оборони Севастополя вперше в історії світової медицини застосував сортування поранених і хворих, організував транспортні відділення і санітарні роти. Запровадив жіночу працю в лікувальних установах діючої армії, був ініціатором створення Хрестовоздвиженської общини сестер милосердя. М. І. Пирогову належить ідея створення міжнародного військово-польового комітету (1856).

Засновник першого у світі Анатомічного інституту. Чотири рази був удостоєний Демидівської премії. Почесний член Київського університету і Товариства Київських лікарів.

Свідченням міжнародного лікарського авторитету М. І. Пирогова стало його запрошення до канцлера О. Бісмарка (1859) та героя Італії Д. Гарібальді (1862).

Впродовж 1866–1881 рр. жив і працював у маєтку в с. Вишня на Вінниччині. Тут побудував безкоштовну клініку та аптеку. Лікував бідних пацієнтів безкоштовно. Займався вирощуванням лікарських трав, селекцією зернових культур. Боровся з неграмотністю і пияцтвом на селі.

Нині в садибі Вишня, що входить до складу Вінниці, діє Національний музей-садиба М. І. Пирогова. Тут зберігається набальзамоване тіло вченого. На пошанування пам'яті видатного хірурга його іменем у Вінниці названо:

Національний медичний університет, на території якого знаходиться пам'ятник видатному вченому; обласну лікарню; одну з головних вулиць міста, яку відкриває ще один пам'ятник М. І. Пирогову.

Література

1. Боржієвський А. Ц. Микола Іванович Пирогов і Україна: до 200-річчя з дня народження / А. Ц. Боржієвський, Ц. К. Боржієвський // Урологія. – 2010. – Т. 14, № 3. – С. 5–10.

2. Кульчицький К. І. Микола Пирогов: дивовижні сюжети життя: (до 185-річчя з дня народження) / К. І. Кульчицький // Вісник морфології. – 1995. – Т. 1, № 1. – С. 46–47 : портр.

3. Микола Іванович Пирогов – видатний хірург, педагог і громадський діяч (до 200-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: Л. О. Пономаренко, Н. А. Стельмах, С. П. Пєєва ; наук. ред. П. І. Рогова. – Київ : Пед. думка, 2011. – 124 с. : портр. – (Видатні педагоги світу ; вип. 7).

4. Микола Іванович Пирогов: 1810–1881 [Електронний ресурс] : [бібліогр. покажч.] / Нац. наук. мед. б-ка України ; наук. б-ка ВНМУ ім. М. І. Пирогова. – 680 МБ. – Київ ; Вінниця, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – Назва з титул. екрану.

ЗАВРОЦЬКИЙ Олександр Іванович

25.11.1965

60 років від дня народження

Військовий лікар, фахівець вищої кваліфікаційної категорії за спеціальністю «Організація і управління охорони здоров'я», заслужений лікар України (2015), громадський діяч.

Народився в м. Хмельницький. Закінчив з відзнакою Військово-медичну академію імені С. М. Кірова, (м. Ленінград; 1988).

Служив військовим лікарем у Збройних силах України. Працював у Вінниці директором Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону (2017–2020).

З 2021 р. – директор департаменту охорони здоров'я Хмельницької обласної державної адміністрації. Був депутатом Хмельницької обласної ради (2015–2020).

Нагороджений низкою відзнак Міністерства оборони України: медаллю «За сумлінну службу» (2006), нагрудним знаком «Знак пошани» (2008), відзнакою «Доблесть і честь» (2011), ювілейними медалями.

Література

1. Олександр Завроцький [Електронний ресурс] // Політична партія «За конкретні справи» : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/bjkaja> (дата звернення: 22.08.20234), вільний. – Назва з екрана.

Грудень

***

*Ці нав'язливі ночі зводять з рахунку
ці неонові дні застигають у склі
ти мені завинила півтора поцілунки
і розпущений вузол смислової петлі
а польоти без тебе – це тупо прольоти
і реальність суха як військовий устав
я лиш дуже приблизно здогадуюсь хто ти
і не маю на тебе ніяких підстав
і не маю на тебе ніяких капканів –
ти проходиш крізь сіті як риба крізь лід
ти приходиш нізвідки крізь пасма туману
і зникаєш імлистий лишаючи слід
ти в мені – наче віра нова наче вірус
проникаєш усюди без віз і без меж
я для тебе – таблиця, пергамент, папірус,
що захочеш напишеш, а потім зітреш
тут без тебе завмерло усе й зупинилось,
тут на тисячі миль глухо пустка і штиль...*

*Тільки небом ширяє невидимий стилос,
і рождається в небі незвіданий стиль*

Юрій Іздрик

КОВАЛЬ Галина Юліанівна

20.12.1925

100 років від дня народження

Лікар-рентгенолог, доктор медичних наук (1967), професор (1968).

Народилася в м. Одеса. В дитинстві мешкала з родиною на Вінниччині: в Комаргороді (1927–1930), Томашполі (1931–1933), Тульчині (1934–1938).

Закінчила Одеський медичний інститут (1948).

З 1950 р. працювала у Київському інституті удосконалення лікарів: завідувач (1967–1994), професор (1994–1996) кафедри променевої діагностики.

Наукові дослідження: рентгеноморфологія вивчення порушень розвитку та захворювань черепа; рентгеноанатомія та рентгеносеміотика захворювань опорно-рухової системи.

Автор та співавтор численних наукових праць, у т. ч. книг «Клінічна рентгеноанатомія» (1975), яка за її редакцією стала настільною книгою для багатьох науковців, лікарів-рентгенологів в Україні та за її межами; «Клінічна рентгеноанатомія з основами КТ-анатомії» (2014) та ін.

Література

1. Галина Юліанівна Коваль // Український радіологічний журнал. – 2015. – Т. 23, вип. 4. – С. 108–109.
2. Галина Юліанівна Коваль // Український радіологічний журнал. – 2005. – № 4. – С. 613

3. Гош Р. І. Коваль Галина Юліанівна / Р. І. Гош // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 20. – Т. 13 : Киї – Кок. – С. 466 : портр.

4. До ювілею професора Коваль Г. Ю. // Променева діагностика, променева терапія : науково-практичний журнал. – 2015. – № 3/4. – С. 101.

5. До ювілею професора Коваль Г. Ю. // Радіологічний вісник. – 2016. – № 1/2. – С. 35.

ЛІСОВСЬКИЙ Вікентій Карлович

за ін. даними: Вінцент Феліксович

28.12.1855 – 31.08.1918

170 років від дня народження

Лікар.

Народився в с. Полог Гайсинського повіту, нині с. Пологи Гайсинського р-ну Вінницької обл. Розпочав вивчати медицину у Варшавському університеті. Перед випускними іспитами був притягнутий до відповідальності за участь у русі народовольців. Засланий у В'ятку, де лікував місцеве угро-фінське населення й вивчав його звичаї та вірування. Завдяки клопотанню родини близько 1880 р. закінчив медичні студії у Москві. Після смерті батька і брата отримав частину Пологу, яку згодом, ймовірно, продав. Мешкав у м. Умань. Безкоштовно лікував убогих пацієнтів. Був головою місцевого медичного товариства.

Дворянин, землевласник Гайсинського повіту, володів 603 десятинами. У лютому 1907 р. був обраний до

Державної думи 2-го скликання. Входив до складу Польського кола. Був членом аграрної та комісії з народної освіти.

Література

1. Лісовський (Lisowski) Вінценти Фелікс // Колесник В. Відомі поляки в історії Вінниччини : біогр. слов. / В. Колесник ; Вінниц. обл. краєзн. музей, Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Краєзн. т-во «Поділля». – Вінниця, 2007. – С. 354–355 : портр.

2. Лісовський Вікентій Карлович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/qkqlge> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

2. Лісовський Вікентій Карлович // Червяк П. І. Медицина України та Польщі – поєднання долями : біобібліогр. довід. / П. І. Червяк. – Київ, 2021. – С. 127 : портр.

У 2025 році виповнюється:

- **235 років тому народився Станіславський Гіацинт (1790 – ? .08.1812), лікар, доктор медицини.**

Закінчив Вінницьке училище і в 1807 р. вступив до Віленського університету, де навчався на казенний кошт. 7 квітня 1812 р. у тому самому закладі освіти захистив дисертацію на ступінь доктора медицини і був направлений лікарем 2-го класу в 11-й єгерський полк. Колезький асесор.

Література

1. Станіславський Гіацинт // Медицина в Україні XVIII – друга половина XIX ст : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України. – Київ, 2007. – Додатковий вип. 2. – С. 58.

- **230 років тому в 1795 р. у Вінниці розпочав медичну практику Яків Постолювський**, перший дипломований лікар, який впродовж 1785–1792 рр. навчався у Краківському університеті.

Література

1. Яків Постолювський // Голяченко О. Лікарі Вінниччини / О. Голяченко. – Тернопіль, 1999. – С. 6–8.

- **200 років тому народився Білінський Іван Вікторович (1825, Могильовська губернія – ?), лікар.**

Навчався в Міхнівському повітовому училищі Київської губернії, у Вінницькій гімназії. Після закінчення медичного факультету Київського університету (1854) працював лікарем Київського військового шпиталю. З 1856 р. – повітовий лікар у м. Ялта, з 1860 р. – старший лікар Таврійської губернії. Виступав у Ялті з публічними лекціями на медичну тематику.

Література

1. Білінський Іван Вікторович // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. Вип. 2. Друга половина XIX століття. Літери А – К / авт.-упоряд. С. М. Булах, С. Г. Васильєва, Л. П. Долинна ; відп. за вип. С. М. Булах. – Київ, 2005. – С. 285.

- **195 років тому народився Штейнберг Самуїл Іванович (1830 або 1831, Могилів, нині м. Могилів-Подільський Вінницької обл. – 26.11.1909, м. Саратов), психіатр, доктор медицини.**

Закінчив фізико-математичний та медичний факультети Київського університету Св. Володимира.

Був першим завідувачем Печерського дому для душевнохворих. Працював викладачем міської духовної семінарії у Могилеві (1865). З того самого року – старший лікар київської Кирилівської психіатричної лікарні. Згодом працював у Новгороді. Впродовж 1869–1877 рр. з перервами спеціалізувався у європейських клініках, де вивчав досвід організації психіатричної допомоги. Протягом 1872–1877 рр. – головний лікар Преображенської лікарні у Москві, ординатор психіатричного відділення 1-го Сухопутного (згодом Миколаївського) військового шпиталю у Санкт-Петербурзі (1876–1882). Під час російсько-турецької війни – військовий лікар госпіталю Брест-Литовської фортеці, старший медичний чиновник та консультант з психіатричних питань медичного департаменту Міністерства внутрішніх справ. З 18 березня 1883 р. – засновник і головний лікар лікарні на Алтинній горі Саратовського губерньського земства, де запропонував проєкт будівництва лікарні-колонії «для скорбних главою».

Член (1861), член-кореспондент (1862) Товариства київських лікарів. Дійсний статський радник.

Автор понад 20 наукових праць з питань клінічної психіатрії, зокрема, судової. Вважається засновником протозоології. Разом з українським психіатром В. І. Яковенком увів у клінічний обіг поняття індукованого божевілля. Одним із перших у вітчизняній спеціальній літературі детально описав випадки крикливства як різновиду істерії.

Література

1. Штейнберг Самуїл Іванович // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України. – Київ, 2021. – Вип. 2 : Друга половина XIX – початок XX ст. Літери Т – Я : до

90-річчя засн. Нац. наук. мед. б-ки України / авт.-упоряд.:
С. М. Булах, В. В. Харченко. – 2021. – С. 258–260.

- **185 років тому народився Бернатович Володимир Олександрович**, (псевд.: *Кузьма Басарабець* (1840–08.12.1865, м. Одеса), лікар, український письменник, перекладач.

Закінчив Немирівську гімназію, медичний факультет Київського університету Св. Володимира. Брав участь у перепохованні Тараса Шевченка в Каневі та опублікував спогади про цю подію. Автор оповідань та дорожніх нарисів. Друкував свої твори в літературно-науковому тижневику «Вечерниці», Львівській газеті «Слово». Обстоював розвиток рідної культури, цікавився культурою, мовами західних і південних слов'ян. Деякий час перебував за кордоном, де спілкувався з українською письменницею і перекладачкою Марком Вовчком, чеським письменником Й.-В. Фрічем.

Література

1. Подолинний А. М. Бернатович Володимир Олександрович // 3-над Божої ріки : літ. біобібліогр. слов. Вінниччини / упоряд. і заг. ред. А. М. Подолинного. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Вінниця, 2001. – С. 22.

- **160 років тому народився Поляков Данило Іванович** (1865– грудень 1914), психіатр, доктор медицини (1894).

Закінчив Харківський університет (1890), де й працював ординатором кафедри нервових і душевних хвороб. З 1894 р. – у Херсонській земській лікарні для нервово- і душевнохворих, згодом – у Вінницькій окружній лікарні. Сприяв наближенню психіатричної допомоги до

населення, зокрема виступав за ліквідацію принципу районування при шпиталізації душевнохворих. Доводив недоцільність будівництва психіатричних колоній.

Автор публікацій з проблем лікування паралічів, епілепсії і сифілофобії у параноїків у виданні «Архів психіатрії». Член Харківського медичного товариства (1893).

Література

1. Поляков Даниїл Іванович // Медицина в Україні : біобібліогр. слов. / Нац. наук. мед. б-ка України ; наук. керівник Р. І. Павленко ; авт.-упоряд. С. М. Булах [та ін.]. – Київ, 2012. – Вип. 2 : Друга половина XIX – початок XX століття. Літери Л – С. – С. 166.

3. Поляков Данило Іванович [Електронний ресурс] // Енциклопедія Сучасної України : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/ngzmtc> (дата звернення: 30.08.2024), вільний. – Назва з екрана.

• 145 років тому народився Реміга Олександр Лаврентійович (1880 – ?), психіатр.

Закінчив Таганрозьку чоловічу гімназію, медичний факультет Київського університету (1908).

Працював у Київській психіатричній лікарні ординатором, згодом – старшим лікарем Вінницької окружної лікарні (з 1911 р.), старшим лікарем Вінницької психіатричної лікарні (1915–1941). Був першим директором Вінницької фельдшерсько-акушерської школи (1921–1932). Під час Першої світової війни працював у психіатричному відділенні

Київського військового шпиталю. Один з ініціаторів створення психоневрологічного технікуму при цій самій лікарні (почав функціонувати з серпня 1931 р.). Був депутатом Вінницької міської ради.

Література

1. Клочко В. Л. Вінницька психоневрологічна лікарня ім. акад. О. І. Ющенка. 1897–1997 : (істор. нарис) / В. Л. Клочко. – Вінниця : Віноблдрукарня, 1997. – Про Ремігу О. Л. – С. 23–95.

2. Судомир С. 30 років відданої роботи : [про лікаря Вінницького психіатр. лікарні О. Л. Ремігу] / С. Судомир, С. Голубков // Більшовицька правда. – 1941. – 1 берез. – С. 4 : портр.

3. Тарасюк В. С. Вінницький медичний коледж ім. акад. Д. К. Заболотного / В. С. Тарасюк, З. П. Белова. – Вінниця, 2001. – Про Ремігу О. Л. – С. 4–5 : фот.

• **125 років тому, на кінець 1900 р., в м. Тульчині 21 000 жителів обслуговували:** 1 лікарня на 15 ліжок, 4 аптеки (в Тульчині – 2, Шпикові – 1, Печері – 1), 1 лікар, 2 фельдшери, 1 повивальна бабка, 2 зубних лікарі. Крім того, існувала лікарня на 10 ліжок (нині стоматологічна поліклініка), що утримувалась на кошти єврейської громади, в якій працювали 2 лікарі, 2 фельдшери, 1 повивальна бабка, 1 зубний лікар.

Література

1. Медичні заклади [у т. ч. Тульчин. центр. район. лікарня] [Електронний ресурс] // Вінницька обласна наукова медична бібліотека : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2JGCSJRi> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

- **120 років тому (1905) збудовано Жмеринську земську загально-губернську гінекологічну лікарню,** в якій було розгорнуто 35 стаціонарних ліжок (10 акушерських та 25 гінекологічних).

Література

1. Жмеринській центральній районній лікарні – 100 років / відп. за вип. Р. В. Боровський ; ред. і упоряд. С. І. Паначишин. – Жмеринка, 2005. – Про Жмеринську земську загально-губернську гінекологічну лікарню. С. 5.

2. Сафо В. Медичні заклади на Поділлі (1790–1914) / В. Сафо // Тези доповідей шістнадцятої Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції, 11 лют. 1997 р., Вінниця. – Вінниця, 1997. – С. 14.

- **115 років тому (1910) збудовано Жмеринську земську лікарню.**

У 1910 р. на території губернської гінекологічної лікарні у Жмеринці Вінницьке повітове земство побудувало дільничну земську лікарню на 25 ліжок за рахунок коштів, які благодійно пожертвувала графиня Вікторія Олександрівна

де Шуазель Гофье. В одному приміщенні, розділеному навпіл, було розгорнуто 15 ліжок для хірургічних хворих, а в другій половині – 10 інфекційних ліжок. Штат лікарні складався з одного лікаря, фельдшера-акушерки, медсестри та двох санітарок. Завідувачем лікарні з часу її відкриття до 1935 р. працював Царюк Макар Акимович.

Література

1. Антонюк О. Медицина : [Жмеринська центр. район. лікарня. Історія] / О. Антонюк // Без минулого немає майбутнього : із історії м. Жмеринка. – Вінниця, 2013. – С. 147–149 : фот.

2. Жмеринській центральній районній лікарні – 100 років / відп. за вип. Р. В. Боровський ; ред. і упоряд. С. І. Паначишин. – Жмеринка, 2005. – Про Жмеринську земську лікарню. С. 6–7.

3. Медичні заклади [у т. ч. Жмерин. центр. район. лікарня] [Електронний ресурс] // Вінницька обласна наукова медична бібліотека : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2JGCJRi> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

- **115 років тому (1910) у Вінниці працювало 16 лікарів, 19 фельдшерів, 12 акушерок, 4 фахівці щеплення віспи.**

Література

1. Царенко С. О. Лікарня на Замості : нарис з історії медицини Вінниччини / С. О. Царенко, О. В. Солейко, Л. П. Солейко. – Київ ; Вінниця, 1998. – С. 13.

- **105 років тому (1920) в колишньому поміщицькому будинку в Оратові відкрили лікарню на 10 ліжок, де працював один лікар. У 1925 р. прибуло ще два лікарі.**

Література

1. Медичні заклади [у т. ч. Оратів. центр. район. лікарня] [Електронний ресурс] // Вінницька обласна наукова медична бібліотека : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2JGCJRi> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

- **105 років тому (1920) заснована Шаргородська районна лікарня.**

Література

1. Медичні заклади [у т. ч. Шаргород. центр. район. лікарня] [Електронний ресурс] // Вінницька обласна наукова медична бібліотека : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2JGJCJRi> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

- **95 років тому (1930) в Погребищі організована санітарна станція, завідував якою Зак Петро Давидович.**

Література

1. Медичні заклади [у т. ч. Погребищен. центр. район. лікарня] [Електронний ресурс] // Вінницька обласна наукова медична бібліотека : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bit.ly/2JGJCJRi> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

- **80 років тому (1945) створено Вінницький обласний клінічний онкологічний диспансер.**

У 1985 р. тут вперше було запроваджено новий вид роботи поліклінічного відділення – прийом хворих за принципом «відкритих дверей». Цей метод відіграв позитивну роль в покращенні онкологічної допомоги населенню області.

20 грудня 2017 р. Вінницький обласний клінічний онкологічний диспансер було перейменовано на Подільський регіональний центр онкології та затверджено статут закладу. Нині – це комунальне некомерційне підприємство «Подільський регіональний центр онкології Вінницької обласної Ради» – сучасний, багатопрофільний,

високоспеціалізований обласний заклад третинного рівня медичної допомоги.

Література

1. Болюх Б. А. Історія Вінницького обласного клінічного онкологічного диспансеру / Б. А. Болюх ; Вінниц. обл. клін. онкол. диспансер, Асоц. онкологів Поділля. – Київ : Центр ДЗК, 2017. – 224 с. : фот.
2. Вінницький обласний клінічний онкологічний диспансер: 70 років. – Вінниця : Едельвейс і К, 2015. – 47 с. : фот.
3. Вінницькому обласному клінічному онкологічному диспансеру – 70 років // Вінниччина медична. – 2015. – Трав.-черв. (№ 5/6). – С. 2 : фот.
4. Разанова Ю. Обласному онкодиспансеру – 70 / Ю. Разанова // Вінниччина. – 2015. – 22 трав. – С. 2 : фот.
5. Шуткевич О. Боротися і... виживати : [Вінниц. обл. клін. онкол. диспансер відзначає 70-річчя] / О. Шуткевич // Вінницька газета. – 2015. – 22 трав. – С. 10 : фот.

• **80 років тому (1945) в с. Северинівка Жмеринського р-ну створено «Северинівську лікарню відновного лікування Вінницької обласної Ради».** Спочатку це був санаторій для оздоровлення хворих з специфічними захворюваннями кістково-суглобової системи, нині

комунальне некомерційне підприємство. Лікарня надає послуги лікувального, профілактичного, реабілітаційного характеру із застосуванням медикаментозного лікування фізіотерапевтичних методів, дієтотерапії, лікувальної фізкультури та інших методів санаторного лікування кістково-м'язової системи.

Вінницька обласна рада прийняла рішення № 796 від 29 березня 2024 р. про реорганізацію комунального некомерційного підприємства «Северинівська лікарня відновного лікування Вінницької обласної Ради», шляхом приєднання до комунального некомерційного підприємства «Подільський регіональний центр онкології Вінницької обласної Ради». Комісія з реорганізації займається приєднанням комунального некомерційного підприємства «Северинівська лікарня відновного лікування Вінницької обласної Ради» до «Подільського регіонального центру онкології Вінницької обласної Ради». Така реорганізація медичних установ передбачає покращення надання медичних послуг та забезпечення оптимального використання ресурсів для реабілітації пацієнтів з онкологічним захворюванням.

Література

1. Малашук В. Лікує сучасність, лікують легенди : [бесіда з голов. лікарем Северинів. санаторію В. Д. Малашуком] / В. Малашук ; записала О. Турчик // Вінниччина медична. – 2015. – Берез.-квіт. (№ 3/4). – С. 6 : фот.

2. Шпаковська Ю. Медичний туризм розвиватимуть у Северинівці : у село Жмеринського району приїжджатимуть поляки, аби лікуватися глиною / Ю. Шпаковська // Вінниччина. – 2019. – 28 серп. – С. 4.

- **65 років тому (1960) створено Могилів-Подільський онкологічний диспансер, який існував до 1977 р.**

Література

1. Болух Б. А. Історія Вінницького обласного клінічного онкологічного диспансеру / Б. А. Болух ; Вінниц. обл. клін. онкологічний диспансер, Асоц. онкологів Поділля. – Київ : Центр ДЗК, 2017. – С. 17.

- **45 років тому (1980) у Вінниці відкрито обласну дитячу клінічну лікарню, яка є багатопрофільним лікувально-профілактичним закладом, надає спеціалізовану лікувально-діагностичну й консультативну допомогу дітям області та міста.**

Література

1. Вінниччина в датах : хронол. довідник / Вінниц. обл. наук. б-ка ім. К. А. Тімірязєва ; уклад. М. С. Шлеймович ; ред. М. Г. Спиця. – Вінниця, 2000. – С. 39.

2. Вишталюк Т. Форпост медицини дитинства : [до 25-річчя обласної клінічної дитячої лікарні] / Т. Вишталюк // Вінниччина. – 2005. – 27 верес. : фот.

3. Шпаковська Ю. Тут тамують дитячий біль і батьківський розпач : [про Вінниц. обл. дитячу кліні. лікарню] / Ю. Шпаковська // Вінниччина. – 2011. – 9 лют. – С. 8–9 : фот. кольор.

• **10 років тому (2015) – у Вінниці створено «Універсальну Подільську клініку»** – багатопрофільний хірургічний центр. У її складі сучасна багатопрофільна поліклініка та перший у Вінниці приватний хірургічний стаціонар. Головний лікар – Олександр Процепко.

Література

1. Про нас [Електронний ресурс] // Подільська клініка : [вебсайт]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://surl.li/ctmpw> (дата звернення: 04.09.2024), вільний. – Назва з титул. екрана.

ВСЕСВІТНІ ДНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ СВЯТА 2025 РОКУ

4 січня	Всесвітній день азбуки Брайля
13 січня	Всесвітній день боротьби з депресією
30 січня	Всесвітній день допомоги хворим на проказу
3 лютого	Всесвітній день жінки-лікаря
4 лютого	Всесвітній день боротьби проти раку. Всесвітній день онколога
6 лютого	Міжнародний день нетерпимого ставлення до операцій, які калічать жіночі статеві органи
7 лютого	День масажиста в Україні
9 лютого	Міжнародний день стоматолога День зубного болю
10 лютого	Міжнародний день боротьби з епілепсією Європейський день допомоги хворим на епілепсію
11 лютого	День хворого
14 лютого	Міжнародний день поінформованості про пороки серця День донора (включаючи донорів органів)
15 лютого	Міжнародний день дітей, хворих на рак Міжнародний день операційної медичної сестри
18 лютого	Міжнародний день синдрому Аспергера
22 лютого	Всесвітній день енцефаліту
25 лютого	Міжнародний день кохлеарної імплантації

27 лютого	День обізнаності про аносмію
28 лютого	День зубної феї Всесвітній день рідкісних захворювань
1 березня	Всесвітній день імунітету
3 березня	Всесвітній день слуху Всесвітній день боротьби з вродженими вадами розвитку
4 березня	Всесвітній день боротьби з ожирінням
6 березня	Всесвітній день боротьби з глаукомою Всесвітній день боротьби з лімфедемою Європейський день логопеда або день мовленнєвої та мовної терапії
9 березня	День штучних зубів
10-16 березня	Всесвітній тиждень обізнаності про солі
11-17 березня	Всесвітній тиждень боротьби з глаукомою
12-18 березня	Всесвітній тиждень знань про мозок
13 березня	Всесвітній день обізнаності про ендометріоз Всесвітній день нирки
14 березня	Міжнародний день сну
16–26 березня	Міжнародний тиждень здоров'я підлітків
20 березня	Всесвітній день здоров'я ротової порожнини. Всесвітній день обізнаності про травми голови
21 березня	Міжнародний день людини з синдромом Дауна
24 березня	Всесвітній день боротьби з туберкульозом. Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на туберкульоз.

	День фтизіатра
26 березня	Пурпурний (фіолетовий) день – з метою підтримки хворих на епілепсію
27 березня	День нефролога
	Міжнародний день дій проти мієломи
30 березня	День біполярника або Всесвітній день біполярного розладу
2 квітня	Всесвітній день розповсюдження знань про аутизм
4 квітня	День вітаміну С
7 квітня	Всесвітній день здоров'я
10 квітня	Всесвітній день гомеопатії
11 квітня	Всесвітній день боротьби з хворобою Паркінсона
14 квітня	Всесвітній день боротьби з хворобою Шагаса
15 квітня	День лікаря-лаборанта
16 квітня	Всесвітній день голосу
	День обізнаності про стрес
17 квітня	Всесвітній день боротьби з гемофілією
23 квітня	Всеукраїнський день психолога
24 квітня	Міжнародний день боротьби з менінгітом
24–30 квітня	Всесвітній тиждень імунізації
25 квітня	Всесвітній день боротьби проти малярії
	Міжнародний день ДНК
26 квітня	Міжнародний день пам'яті Чорнобиля
27 квітня	Всесвітній день нюху
28 квітня	Всесвітній день охорони праці
	Всесвітній день здорового робочого середовища
1 травня	День обізнаності про лікувальний масаж або День масажу

- 2 травня** День немовляти
Всесвітній день запобігання булінгу
- 5 травня** Всесвітній день акушерки
Міжнародний день боротьби за права людей з інвалідністю
Всесвітній день миття рук
Всесвітній день легеневої гіпертонії
- 6 травня** Міжнародний день без дієт
Всесвітній день боротьби з астмою
- 8 травня** Міжнародний день Червоного Хреста і Червоного Півмісяця
- 10 травня** День руху заради здоров'я
Всесвітній день боротьби з системним червоним вовчаком
- 11 травня** День матері в Україні
- 12 травня** Всесвітній день медичних сестер
Міжнародний день запобігання синдрому хронічної втоми
Міжнародний день поінформованості про хронічні імунологічні і неврологічні захворювання
Всесвітній день обізнаності про фіброміалгію
Всесвітній день меланому
- 15 травня** Міжнародний день обізнаності про мукополісахаридоз
Міжнародний день обізнаності про туберозний склероз
- 16 травня** Міжнародний день поінформованості про целиакію
- 17 травня** Всесвітній день боротьби з артеріальною гіпертонією

	День пульмонолога
	Європейський день боротьби з ожирінням
	День науки в Україні
18 травня	Всесвітній день скандинавської ходьби
19 травня	Міжнародний день вакцини проти ВІЛ
	Всесвітній день сімейного лікаря
	День сімейної медицини в Україні
19–25 травня	Тиждень дитячого хоспісу
20 травня	Всесвітній день травматолога
23 травня	Міжнародний день по викоріненню акушерських свищів
24 травня	Всесвітній день обізнаності про шизофренію
25 травня	Всесвітній день щитовидної залози
27 травня	День екстреної медицини
28 травня	Міжнародний день здоров'я жінок
	День менструальної гігієни
	Міжнародний день розсіяного склерозу
29 травня	День раціонального харчування
30 травня	Всесвітній день боротьби проти астми і алергії
31 травня	Всесвітній день без тютюну
	День «Збережи свій слух»
1 червня	Міжнародний день людей, які пережили рак
2 червня	День здорового харчування і відмови від надмірностей у їжі
	Всесвітній день дій проти розладів харчової поведінки
3 червня	Всесвітній день людей з деформацією стопи

3-9 червня	Всесвітній тиждень серцевого ритму
4 червня	Всесвітній день боротьби з карієсом
6 червня	Всесвітній день боротьби з хворобою Вернейля Європейський день зубних техніків
7 червня	Всесвітній день трансплантології Всесвітній день поширення інформації про синдром Туретта
8 червня	Всесвітній день обізнаності про пухлини головного мозку
11 червня	Всесвітній день боротьби з раком передміхурової залози Міжнародний день опікуна або День доглядальниці
13 червня	Міжнародний день поширення інформації про альбінізм Європейський день профілактики раку шкіри
14 червня	Всесвітній день донора крові
15 червня	День захисту людей похилого віку
18 червня	День гордості аутиста або Autistic Pride Day
19 червня	Всесвітній день обізнаності про серповидноклітинну анемію Всесвітній день прогулянки
21 червня	Міжнародний День Йоги Міжнародний день неквапливості Всесвітній день боротьби з бічним аміотрофічним склерозом
23 червня	Міжнародний день інформування про синдром Драве
25 червня	Всесвітній день вітіліго

26 червня	Міжнародний день боротьби зі сколіозом Міжнародний день боротьби проти зловживання наркотиками та їх незаконного обігу Міжнародний день на підтримку жертв тортур
27 червня	Міжнародний день сліпоглухонімих
29 червня	Всесвітній день склеродермії
4 липня	День судового експерта в Україні
6 липня	Всесвітній день кардіолога Всесвітній день зоонозів
22 липня	Всесвітній день мозку
24 липня	Міжнародний день турботи про себе
25 липня	День зубного техника Всесвітній день запобігання утопленню
26 липня	Всесвітній день хвороби Гоше
27 липня	День медичного працівника України
28 липня	Всесвітній день боротьби з гепатитом
1 серпня	Міжнародний день грудного вигодовування і лактації
1–7 серпня	Всесвітній тиждень підтримки грудного вигодовування
6 серпня	Міжнародний день «Лікарі світу за мир»
8 серпня	Міжнародний день офтальмології
13 серпня	Всесвітній день шульги
16 серпня	Міжнародний день поширення інформації про шизофренію
26 серпня	Міжнародний день боротьби з хворобою Денге
28 серпня	Всесвітній день обізнаності про синдром Тернера
29 серпня	День «Більше трав, менше солі»

31 серпня	Міжнародний день поінформованості про передозування
1 вересня	День знань Всесвітній місяць обізнаності про хворобу Альцгеймера
1-7 вересня	Тиждень визнання заслуг клінічних медсестер
1-30 вересня	Всесвітній місяць обізнаності про хворобу Альцгеймера
3 вересня	Всесвітній день гігієни
4 вересня	Всесвітній день сексуального здоров'я
5 вересня	Всесвітній день множинної мієломи
7 вересня	Всесвітній день поширення інформації про м'язову дистрофію Дюшена
8 вересня	Всесвітній день польової епідеміології Всесвітній день фізичної терапії День фізіотерапевта або Міжнародний день фізіотерапії День медсестри відділень дитячої гематології та онкології Всесвітній день боротьби з муковісцидозом
9 вересня	Міжнародний день поінформованості про алкогольний синдром плода
10 вересня	Міжнародний день гінекологічного здоров'я
13 вересня	День фізичної культури і спорту України Всесвітній день боротьби із сепсисом Всесвітній день надання першої медичної допомоги
14 вересня	Всесвітній день atopічної екземи
15 вересня	Всесвітній день боротьби з лімфомами

17 вересня	Європейський день здоров'я простати Всесвітній день безпеки пацієнтів День безпеки пацієнтів в Україні Всесвітній день поширення знань про синдром Кліфстра
18 вересня	Всесвітній день моніторингу якості води
20 вересня	День фармацевтичного працівника України Всесвітній день донора кісткового мозку День хірурга День винахідника і раціоналізатора України
21 вересня	Міжнародний день поширення інформації про хворобу Альцгеймера
22 вересня	Всесвітній день троянди (День благополуччя онкологічних хворих) Всесвітній день пацієнтів, які страждають на ХМЛ (хронічний мієлоїдний лейкоз)
24 вересня	Всесвітній тиждень сітківки ока Всесвітній день досліджень раку
25 вересня	Всесвітній день фармацевта Міжнародний день атаксії
26 вересня	Всесвітній день контрацепції
27 вересня	Всесвітній день туризму Європейський день боротьби з мієломою
28 вересня	Всесвітній день боротьби проти сказу Міжнародний день безпечного абортів Міжнародний день глухих
29 вересня	Всесвітній день серця День отоларинголога Всесвітній день здоров'я сітківки ока

30 вересня	День грязелікування
1 жовтня	День геронтолога Міжнародний день людей похилого віку Всесвітній день вегетаріанства і початок Міжнародного тижня вегетаріанського харчування Міжнародний день обізнаності про хворобу Гоше
2 жовтня	День уролога Всесвітній день тверезості і боротьби з алкоголізмом
3 жовтня	День визнання вірусів
4 жовтня	Всесвітній день стомованих хворих
5 жовтня	Всесвітній день боротьби з менінгітом
6 жовтня	Міжнародний день лікаря Всесвітній день пішої ходи
7 жовтня	Міжнародний день поінформованості про тригемінальну невралгію Всесвітній день боротьби з облісінням
9 жовтня	Всесвітній день зору День медсестри швидкої медичної допомоги
10 жовтня	Всесвітній день психічного здоров'я Всесвітній день поширення інформації про дислексію
11 жовтня	Всесвітній день хоспісів та паліативної допомоги
12 жовтня	День працівників державної санітарно-епідеміологічної служби України Всесвітній день боротьби з артритом Всесвітній тиждень кісток і суглобів Європейський день донорства та

- трансплантації органів
- 13 жовтня** Всесвітній день боротьби з тромбозами
- 14 жовтня** Всесвітній день спірометрії
- 15 жовтня** Всесвітній день боротьби з раком грудей
Всесвітній день миття рук
Міжнародний день білої тростини
Європейський день здоров'я молочної залози
- 16 жовтня** День фармацевта або День аптекаря
Всесвітній день анестезіолога
Всесвітній день здорового харчування
День алерголога
Всесвітній день хребта
- 17 жовтня** Всесвітній день травм
Всесвітній день донорства та трансплантації органів
- 18 жовтня** Всесвітній день менопаузи
- 19 жовтня** Всесвітній день боротьби з раком молочної залози
- 20 жовтня** Всесвітній день профілактики остеопорозу
Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на рак молочної залози
Міжнародний день педіатрії
День інформаційного перезавантаження
Міжнародний день обізнаності про мастоцитоз і захворювання тучних клітин
- 21 жовтня** Всесвітній день йододефіциту
- 22 жовтня** Всесвітній день людей з вадами мовлення
День Фехнера (Міжнародна дата, присвячена засновнику психофізики)
Міжнародний день захисту нервової

	системи чоловіків від насильства з боку жінок
23 жовтня	Всесвітній день традиційної медицини Всесвітній день дій за виживання дітей
24 жовтня	Міжнародний день синдрому Кабукі
26 жовтня	Всесвітній день боротьби з поліомієлітом Міжнародний день запобігання опікам Міжнародний тиждень профілактики отруень свинцем
27 жовтня	Всесвітній день трудотерапії День ерготерапевта
28 жовтня – 3 листопада	Всесвітній тиждень інсульту
29 жовтня	Всесвітній день боротьби з інсультом Міжнародний день псоріазу Всесвітній день лікаря ультразвукової діагностики Міжнародний день турботи та підтримки
30 жовтня	Міжнародний день ортопедичних медсестер і медбратів
31 жовтня	День збільшення психічних сил
1 листопада	День вегана Міжнародний день поінформованості про синдром Леннокса-Гасто
7 листопада	Міжнародний день медичної фізики
8 листопада	Міжнародний день радіології (Всесвітній день радіографії) Всесвітній день дислексії
10 листопада	Всесвітній день науки Всесвітній день кератоконуса
11 листопада	День офтальмолога
12 листопада	Всесвітній день боротьби з пневмонією

- Всесвітній тиждень обізнаності про антибіотики
- 13 листопада** Міжнародний день сліпих
- 14 листопада** День боротьби проти діабету
Міжнародний день логопеда
День операційної медсестри
- 15 листопада** Всесвітній день без алкоголю
Європейський день дистонії
- 16 листопада** Міжнародний день терпимості (толерантності)
Міжнародний день боротьби з анорексією
- 17 листопада** Всесвітній день боротьби проти ХОЗЛ
Всесвітній день недоношених дітей
День дій за ліквідацію раку шийки матки
- 20 листопада** Всесвітній день дитини
Міжнародний день відмови від паління
- 21 листопада** Європейський день обізнаності про муковісцидоз
Всесвітній день вторинної переробки та чистого повітря
Всесвітній день боротьби з розщепленням хребта
- 25 листопада** Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства над жінками
- 26 листопада** Міжнародний день боротьби з ожирінням
Всесвітній день боротьби з невибірковим використанням агрохімікатів
- 30 листопада** Міжнародний день «Міста за життя»
Міжнародний день боротьби з розладами харчової поведінки

1 грудня	Всесвітній день боротьби зі СНІДом День невролога
3 грудня	Міжнародний день людей з інвалідністю Міжнародний день лікарів
11 грудня	Всесвітній день хворого на бронхіальну астму
12 грудня	Всесвітній день загального медичного забезпечення
27 грудня	Міжнародний день готовності до епідемій

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ЮВІЛЯРІВ 2025 РОКУ

Бернатович Володимир Олександрович.....	106
Біленький Віктор Андрійович.....	46
Білінський Іван Вікторович.....	104
Бобрик Іван Іванович.....	75
Бойко Іван Никифорович.....	80
Білозор Володимир.....	93
Бродський Андрій Фаустович.....	84
Будкевич Григорій Якович.....	10
Валігура Яків Степанович.....	29
Васильєва Інтерна Олександрівна.....	91
Васютинський Вадим Олександрович.....	9
Ващенко Марія Якимівна.....	88
Володимирський Андріан Володимирович.....	32
Волянський Валерій Юхимович.....	8
Воронюк Ніна Олександрівна.....	32
Гайдукевич Євген.....	14
Глухов Володимир Петрович.....	49
Гончарук Євген Гнатович.....	6
Горбанчук Юхим Онуфрійович.....	24
Данилюк Іван Григорович.....	48
Деген Іон Лазарович.....	52
Длуський Казимир.....	83
Добржанський Феодосій Григорович.....	11
Добрянський Павло Казимирович.....	25
Драгомирецький Володимир Дмитрович.....	27
Дугельна Тетяна Миколаївна.....	61
Завроцький Олександр Іванович.....	99
Зайцева Валентина Григорівна.....	85
Злепко Сергій Макарович.....	66
Казмірчук Анатолій Петрович.....	56
Керницький Леон.....	15

Коваль Галина Юліанівна.....	101
Ковальчук Антон Арсентійович.....	47
Коперницький Ізидор Станіславович.....	33
Король Олександр Павлович.....	62
Курчинський Василь Палладійович.....	42
Лашкевич Валеріан Григорович.....	89
Липа Іван Львович.....	18
Липа Юрій Іванович.....	43
Лісовський Вікентій Карлович.....	102
Малиновський Людвіг Іванович.....	76
Маначин Анатолій Степанович.....	5
Михайлова Ніна Степанівна.....	30
Міфле Йосип Едуардович.....	35
Пашковський Валерій Мелетійович.....	92
Пирогов Микола Іванович.....	95
Поляков Данило Іванович.....	106
Постоловський Яків.....	104
Прилуцький Юрій Іванович.....	50
Реміга Олександр Лаврентійович.....	107
Ролле(є) Йосип (Юзеф) Антоній.....	71
Сенгалеви́ч Федір Миколайович.....	16
Сорочан Олександр Павлович.....	63
Спіженко Юрій Прокопович.....	55
Станіславський Гіацинт.....	103
Танцюра Мойсей Дорофійович.....	67
Тебенчук Галина Михайлівна.....	87
Філатов Володимир Петрович.....	20
Французова Стелла Борисівна.....	37
Хращевська Оксана Миколаївна.....	78
Чорна Тамара Трохимівна.....	40
Шепченко Петро Дмитрович.....	58
Щербатюк Анатолій Самійлович.....	26

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Січень.....	4
Лютий.....	13
Березень.....	23
Квітень.....	31
Травень.....	39
Червень.....	54
Липень.....	60
Серпень.....	65
Вересень.....	70
Жовтень.....	74
Листопад.....	82
Грудень.....	100
У 2025 році виповнюється.....	103
Всесвітні дні та професійні свята.....	116
Іменний покажчик ювілярів 2025 року.....	130